

Internationale bescherming

Inleiding

De jaren 2022 en 2023 (de eerste helft op het moment van redactie) werden gekenmerkt door taferelen van verzoekers om internationale bescherming, voornamelijk alleenstaande mannen, die noodgedwongen op straat of in kraakpanden sliepen omdat de Belgische Staat hun niet de opvang bood waarop ze recht hebben. Deze crisissituatie houdt aan ondanks een groeiend aantal rechterlijke beslissingen op zowel Belgisch als Europees niveau. Meer dan 32.000 personen hebben een eerste verzoek om internationale bescherming ingediend in 2022. Dat aantal ligt veel hoger dan voor de COVID-19-crisis, maar lager dan in 2015 (toen het om bijna 39.000 personen ging). Tegelijkertijd heeft België tussen maart 2022 en mei 2023 bijna 70.000 attesten tijdelijke bescherming uitgereikt aan personen die de oorlog in Oekraïne waren ontvlucht, voornamelijk Oekraïners (waarvan bijna de helft in maart en april 2022)¹. Tegen deze achtergrond bevat dit hoofdstuk een analyse van drie markante kwesties op het vlak van internationale bescherming in 2023. Meer dan een jaar na de invoering ervan bekijken we enkele aspecten van de toepassing van tijdelijke bescherming voor personen die Oekraïne zijn ontvlucht (1). Vervolgens trekt Afghanistan de aandacht om twee redenen: ten eerste de weigeringsgraad voor Afghaanse asielzoekers in België die hoger ligt dan het Europese gemiddelde, en ten tweede het risico op mishandeling in geval van terugkeer naar dit land dat gebukt gaat onder een catastrofale humanitaire crisis, wat volgens Myria niet ernstig genoeg lijkt te worden onderzocht (2). Tot slot wordt er teruggekomen op de opvangcrisis van de verzoekers om internationale bescherming. Deze crisis is nog altijd niet opgelost (3). Gezien de bovenstaande cijfers en de maatregelen die ontoereikend lijken voor de situatie, lijkt het einde van deze crisis – die ernstige schendingen van de grondrechten met zich meebrengt – helaas nog niet in zicht.

Er zijn nog veel meer items in het nieuws gekomen, waarvan de meeste betrekking hadden op mensen die bescherming zoeken en zich nog in de asielprocedure bevinden. Zowel in de rechtspraak als in het publie-

ke debat gaat het vaak over de opvang en de bepaling van de beschermingsnood. Wie moet er worden erkend als vluchteling of eventueel subsidiaire bescherming krijgen (of tijdelijke bescherming voor de ontheemden uit Oekraïne), en wie niet, met als meest waarschijnlijke gevolg een terugkeerbesluit? Deze vraag is van cruciaal belang, net als een eerlijke, rechtvaardige en snelle procedure. Maar het mag de vraag over de concrete inhoud van de bescherming, waarover minder vaak wordt gesproken, niet overschaduwen. Op grond van het asielrecht zijn de verplichtingen van de staten niet beperkt tot het verlenen van een louter formele status van internationale bescherming of een verblijfsrecht. De staat moet in lijn met zijn internationale verplichtingen de doeltreffendheid van deze bescherming garanderen. Met name voor de vluchtelingen in de zin van de Conventie van Genève.² Dit betekent soms dat er maatregelen moeten worden genomen om de persoon te beschermen tegen mogelijke vervolgingen door de autoriteiten van zijn land van herkomst, of dat er moet worden afgezien van bepaalde handelingen die tot dergelijke vervolgingen kunnen leiden³. Deze verplichtingen gelden voor alle autoriteiten, en niet alleen voor de asiel- en migratieinstanties. In de praktijk is dat evenwel niet altijd zo vanzelfsprekend. Zo heeft de federale Ombudsman vastgesteld dat de FOD Financiën in het kader van de automatische uitwisseling van fiscale gegevens persoonlijke informatie over asielzoekers doorgaf aan de autoriteiten van hun land van herkomst. Die praktijk werd stopgezet na de aanbevelingen van de federale Ombudsman⁴. Deze beschermingsverplichtingen gelden ook voor de gerechtelijke autoriteiten in soms delicate situaties. Voordat er wordt overgaan tot de analyses in dit hoofdstuk, loont het de moeite om kort terug te komen op een arrest van het Grondwettelijk Hof uit 2022, dat misschien niet de aandacht heeft gekregen dat het verdient. Het gaat over de verplichting voor de autoriteiten om een vluchteling toe te staan de inbeslagneming van zijn eigendom door de staat waarvoor hij is gevlucht aan te vechten.

1 Deze cijfers worden elke werkdag geüpdatet op de [website van DVZ](#).

2 Verdrag van 28 juli 1951 betreffende de status van vluchtelingen.

3 Artikel 30 van de richtlijn 2013/32 luidt als volgt: "In het kader van het onderzoek van individuele gevallen:

- a) delen de lidstaten de informatie betreffende individuele verzoeken om internationale bescherming of het feit dat een verzoek is gedaan niet mee aan de vermeende actor(en) van de vervolging of ernstige schade;
- b) winnen de lidstaten bij de vermeende actor(en) van de vervolging of ernstige schade geen informatie in op een wijze die ertoe leidt dat deze actor(en) rechtstreeks te weten komt (komen) dat de betrokkene een verzoek heeft gedaan, en er gevaar zou ontstaan voor de fysieke integriteit van de verzoeker of voor de te zijnen laste komende personen, dan wel voor de vrijheid en veiligheid van zijn nog in het land van herkomst wonende familieleden."

4 Federale Ombudsman, [Aanbeveling: de identiteit van asielzoekers beter beschermd \(Common reporting standard\) 2019/37; Jaarverslag 2020](#), p. 44. In zijn aanbeveling wijst de federale Ombudsman er terecht op dat artikel 30 van de richtlijn 2013/32 van toepassing is op alle Belgische autoriteiten, en niet alleen op het CGVS (p. 5/11).

Grondwettelijk Hof: Belgische rechters moeten de rechten van vluchtelingen waarborgen bij inbeslagneming op verzoek van een derde land

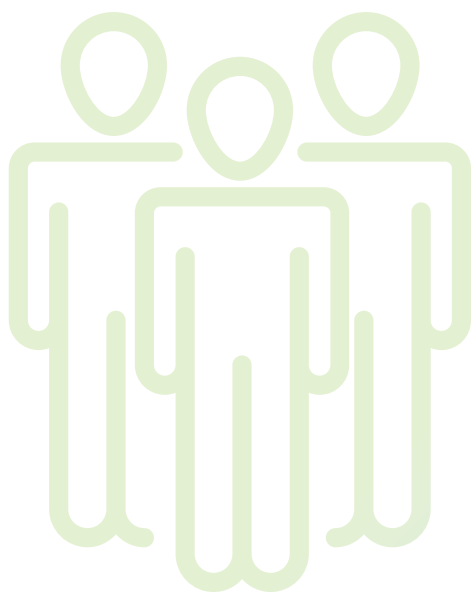
De verplichtingen van de staten op het vlak van internationale bescherming beperken zich niet tot het verlenen van een formele status en een verblijfsrecht aan de betrokken personen. Ook moeten de nodige maatregelen worden genomen om een effectieve bescherming te garanderen, met name voor erkende vluchtelingen. Wanneer bijvoorbeeld een niet-EU-land de Belgische rechtbanken in een strafprocedure vraagt om beslag te leggen op de eigendommen van een van zijn onderdanen die in België als vluchteling is erkend, moeten rechters rekening houden met zijn vluchtelingenstatus. Moeten ze het verzoek systematisch weigeren enkel en alleen op basis van de vluchtelingenstatus? Neen, dixit het Grondwettelijk Hof, maar “de Belgische autoriteiten moeten (...) de tenuitvoerlegging van een verzoek om wederzijdse rechtshulp dat uitgaat van het land ten aanzien waarvan de persoon werd geacht het risico op vervolging te lopen met grote omzichtigheid benaderen”⁵. Volgens de wet moet een dergelijk verzoek worden geweigerd wanneer “de procedure waarin dat verzoek past gemotiveerd is door redenen die verband houden met het vermeende ras, het geslacht, de kleur, de etnische of maatschappelijke afkomst, de genetische kenmerken, de taal, het geloof of de overtuiging, de politieke of enige andere mening, het behoren tot een nationale minderheid, het vermogen, de geboorte, een handicap, de leeftijd of seksuele geaardheid.”⁶ De persoon moet echter wel in beroep kunnen gaan tegen een inbeslagneming en de opheffing ervan verkrijgen als die in strijd is met deze principes. Een dergelijk rechtsmiddel bestaat wanneer de inbeslagneming wordt gevraagd door een EU-lidstaat⁷, maar is niet bij wet voorzien wanneer deze maatregel genomen is door een derde land. Voor het Grondwettelijk Hof is de ontstentenis van dat beroep discriminerend. Meer dan een jaar na dat arrest van het Grondwettelijk Hof is de wet van 9 december 2004 betreffende de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken nog altijd niet gewijzigd om deze beroepsmogelijkheid op te nemen. Volgens Myria moet deze wijziging snel worden doorgevoerd. Meer in het algemeen moet er meer aandacht worden besteed aan de specifieke situatie van erkende vluchtelingen in gerechtelijke procedures, met name door opleidingen voor magistraten.

5 GwH, arrest nr. 1/2022 van 13 januari 2022.

6 Art. 4, § 2, 3° van de wet van 9 december 2004 betreffende de internationale politieke verstrekking van gegevens van persoonlijke aard en informatie met gerechtelijke finaliteit, de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken.

7 Artikel 15 van de wet van 5 augustus 2006 “inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie” maakt de beroepsprocedure die is voorzien in artikel 61^{quater} van het Wetboek van Strafvordering van toepassing op deze situatie.

In deze katern focust Myria op ...

**Internationale bescherming op
Belgisch en Europees niveau**
in cijfers | pg. 6

**Niet-begeleide minderjarige
vreemdelingen (NBMV's)**
in cijfers | pg. 14

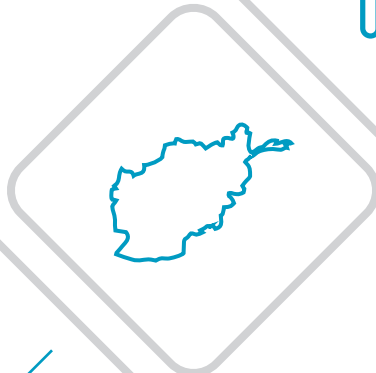
De Dublin-verordening
in cijfers | pg. 15

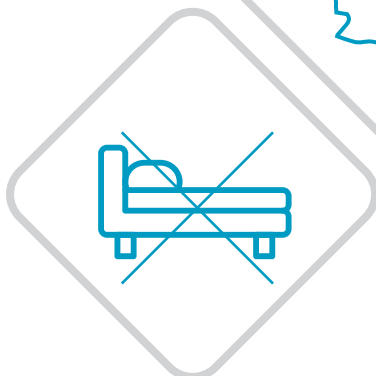
**Tijdelijke
bescherming
voor personen
uit Oekraïne**
in cijfers | pg. 18

**Ruim een jaar
tijdelijke bescherming
in België: goede
praktijken uitbreiden
en bescherming
voor gezinsleden
garanderen** | pg. 20

**Afghanistan: hoge
weigeringsgraad en
onderzoek van het risico op
mishandeling wegens de
humanitaire crisis in geval
van terugkeer** | pg. 25

**Een langdurige opvangcrisis:
de waardigheid van de
asielzoekers en de rechtsstaat
in het gedrang** | pg. 29

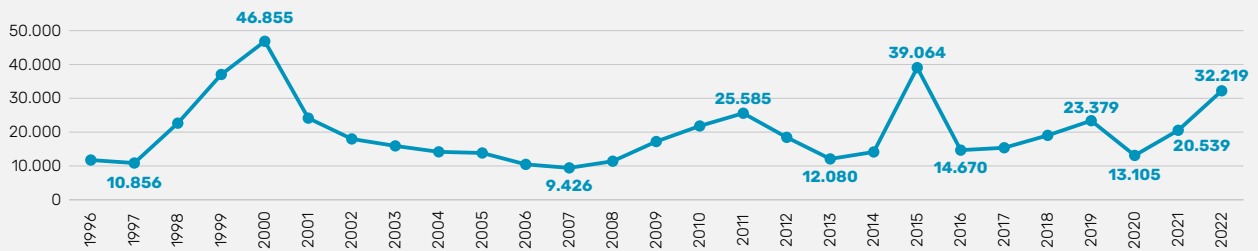
Verzoeken om internationale bescherming in België

Eerste verzoeken

De cijfers over de **tijdelijke bescherming** die werd verleend aan personen uit Oekraïne zijn niet in deze gegevens opgenomen. Ze worden verderop in deze katern voorgesteld.

Verzoekers om internationale bescherming (eerste verzoek)

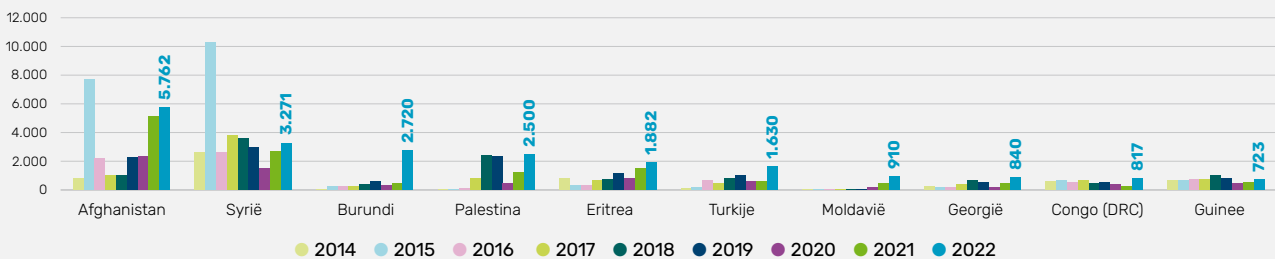
Sterke stijging van het aantal personen dat een eerste asielaanvraag indient (+57% tussen 2021 en 2022).

- In 2022 is het aantal personen dat een eerste asielaanvraag indient sterk gestegen (+57%), tot een hoger niveau dan in 2019 voor de pandemie, maar nog altijd onder de piek van 2015.
- Net als in 2021 blijven **Afghanen** en **Syriërs** de twee voornaamste nationaliteiten: hun aantallen stijgen met respectievelijk 12% en 23%. **Burundezen** staan op de 3e plaats, met zes keer zoveel asielaanvragen als in 2021.

32.219 personen hebben in 2022 een eerste verzoek om internationale bescherming ingediend.

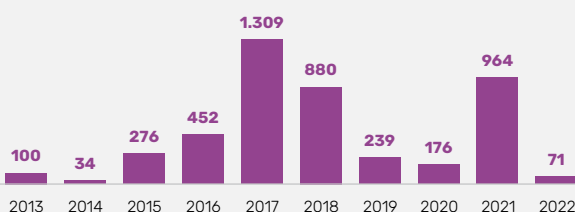
- Er is een stijging merkbaar voor alle belangrijke nationaliteiten, met uitzondering van Iraniërs (-32%), zij het in verschillende mate. Onder de nationaliteiten in de top 10 waren de stijgingen het grootst bij asielzoekers met de Turkse en Congolesse nationaliteit (x3), of met de Moldavische en Georgische nationaliteit (x2).
- Op de 13e plaats stijgt het aantal Oekraïense asielzoekers van 86 in 2021 tot 686 in 2022. Het merendeel van deze asielaanvragen werd geregistreerd in februari en in maart 2022, toen er nog geen tijdelijke bescherming werd toegekend.

Top 10 van de nationaliteiten van de asielzoekers in 2022 (eerste aanvraag)

Hervestigingen

Personen hervestigd in België

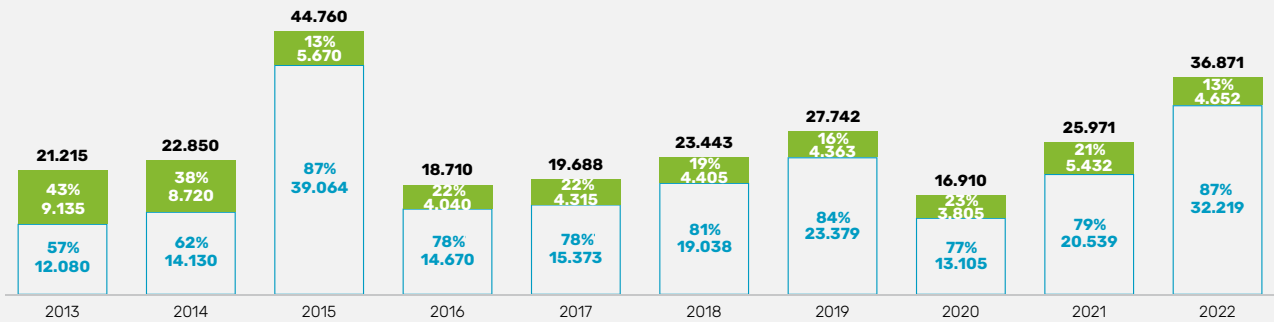

- Van de 32.219 personen die in 2022 een eerste asielaanvraag hebben ingediend werden er **71 hervestigd** in België.
- Terwijl de hervestigde personen 5% uitmaakten van alle personen die in 2021 een eerste asielaanvraag hadden ingediend, was dat in 2022 maar **0,22%**.
- Ongeveer drie op de vier onder hen zijn Syrische vluchtelingen, van wie de meesten vanuit Jordanië zijn hervestigd.

Volgende verzoeken

In 2022 hebben **4.652** personen een volgend verzoek om bescherming ingediend.

De **eerste verzoeken om bescherming** onderscheiden zich van de **volgende verzoeken**: er is sprake van een volgend verzoek wanneer een persoon die al een of meerdere verzoeken heeft ingediend die zijn afgesloten een nieuw verzoek indient. In dat geval moet de verzoeker nieuwe informatie verstrekken opdat het verzoek ontvankelijk zou zijn.

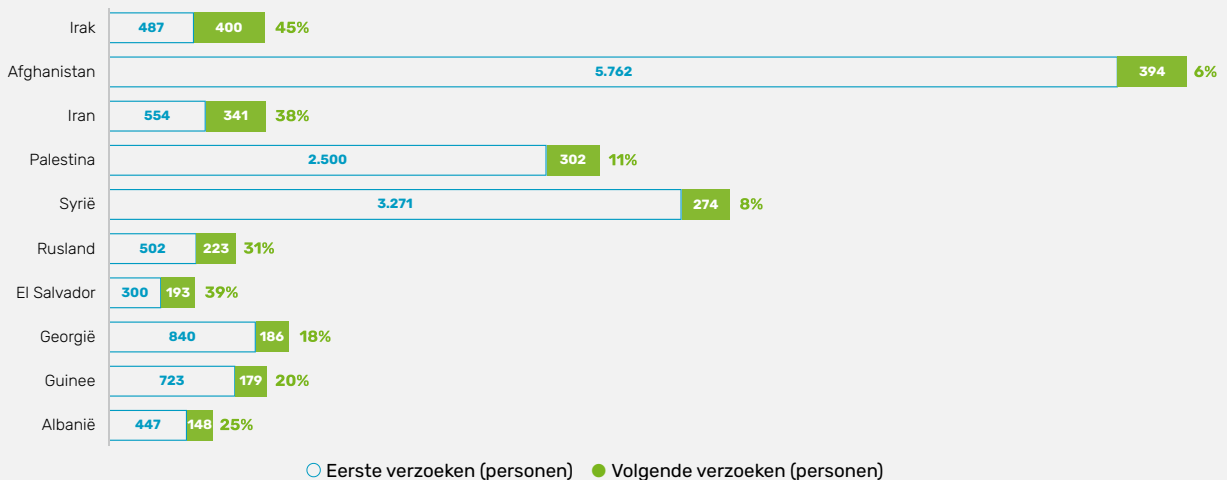
Totaal aantal verzoekers om bescherming

● Personen die een volgend verzoek om bescherming hebben ingediend ○ Personen die een eerste verzoek om bescherming hebben ingediend

Opmerking: Sommige personen kunnen in hetzelfde jaar zowel een eerste verzoek om bescherming als een volgend verzoek hebben ingediend, waardoor ze in allebei de categorieën opgenomen zijn en twee keer worden geteld in hetzelfde jaar. Het is ook mogelijk dat sommige personen een eerste verzoek om bescherming hebben ingediend in een bepaald jaar en daarna een volgend verzoek in een ander jaar. Deze personen zijn ook meerdere keren meegeteld in de grafiek.

- Naast de 32.219 asielzoekers die een eerste verzoek om bescherming hebben ingediend in 2022, hebben **4.652 personen** een volgend verzoek om bescherming ingediend, goed voor een totaal van 36.871 personen.
- Als het aantal asielzoekers tussen 2021 en 2022 een globale stijging kent van 52%, dan is dat het gevolg van de stijging van het aantal personen dat een eerste verzoek om bescherming heeft ingediend. Het aantal personen dat een volgend verzoek heeft ingediend is immers met 14% gedaald.
- Van dat totaal van 36.871 personen zijn diegenen die een volgend verzoek hebben ingediend goed voor **13%**. Dat aandeel is lager dan in de voorgaande jaren. Het is geleden van 2015 dat er een vergelijkbaar aandeel was.

Top 10 van de nationaliteiten van de volgende verzoeken in 2022 (personen)

○ Eerste verzoeken (personen) ● Volgende verzoeken (personen)

- De voornaamste nationaliteiten van de personen die in 2022 een volgend verzoek om bescherming hebben ingediend waren Irakezen, Afghanen, Iraniërs, Palestijnen en Syriërs.
- Het aandeel volgende verzoeken is bijzonder hoog bij Irakezen (45%), Salvadoranen (39%) en Iraniërs (38%). Afghanen en Syriërs vertonen daarentegen het kleinste aandeel van de top 10 (respectievelijk 6% en 8%).

Beslissingen inzake internationale bescherming in België

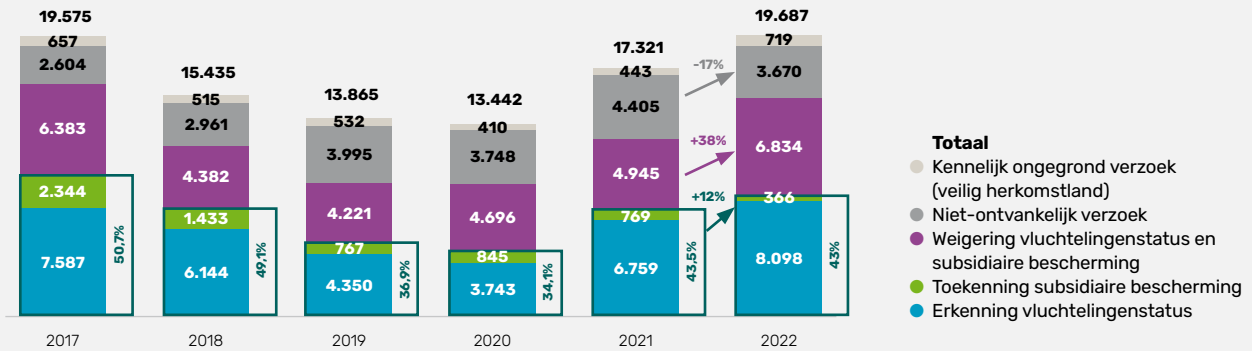
Beslissingen die in eerste aanleg zijn genomen (CGVS)

- In 2022 heeft het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) een beslissing genomen in **19.687 dossiers**, over 24.102 personen. Dat is een stijging met 14% ten opzichte van het aantal beslissingen in 2021.
- Daarnaast hebben **721** dossiers betrekking op een **volgend verzoek dat ontvankelijk werd verklaard** (verder onderzoek (grens) + ontvankelijk volgend verzoek). Voor deze personen is de definitieve beslissing nog niet gekend.

Erkenning van de internationale beschermingsstatus

- Op basis van zijn of haar individuele verhaal wordt een individu als een **vluchteling** beschouwd indien hij of zij voldoet aan de criteria van de Conventie van Genève.
- Wanneer een verzoeker om internationale bescherming niet voldoet aan de voorwaarden om als vluchteling te worden erkend, maar een reëel risico loopt op ernstige schade indien hij of zij terugkeert naar zijn of haar land, dan kan die persoon **subsidiare bescherming** toegekend krijgen.
- In de beide gevallen krijgen de personen met een beschermingsstatus een verblijfsrecht voor een beperkte duur, dat 5 jaar na de indiening van het verzoek om bescherming onbeperkt wordt.

Verdeling van de definitieve beslissingen van het CGVS in eerste aanleg 2017-2021 (dossiers)

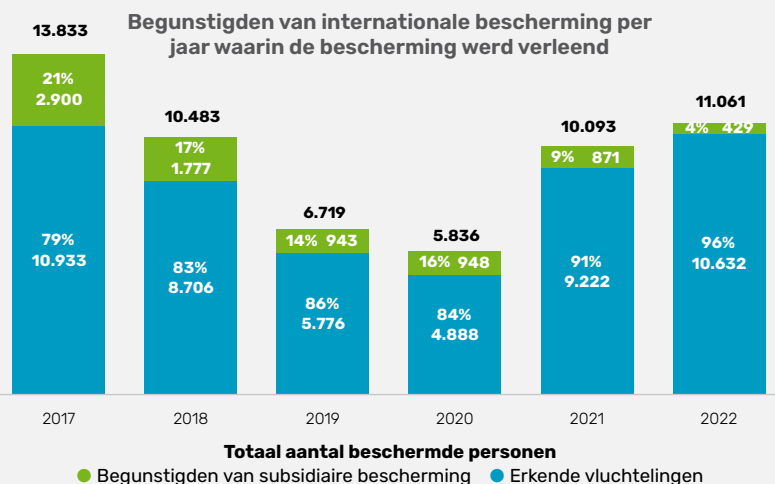

Sommige dossiers bevatten meerdere verzoeken om bescherming, als het gaat om personen van dezelfde gezinseenheid. Gemiddeld zijn er **1,2 personen per dossier** in 2022.

Evolutie van het aantal personen dat internationale bescherming krijgt

- In 2022 heeft **43%** van de definitieve beslissingen geleid tot de **toekenning van een internationale beschermingsstatus**. Deze 8.464 dossiers hebben betrekking op 11.061 personen, meer bepaald:
 - 10.632 personen die erkend werden als vluchteling (96%)** en
 - 429 begunstigden van subsidiare bescherming (4%)**.
- Het aantal personen dat bescherming heeft gekregen is met 10% gestegen ten opzichte van 2021. Het aantal erkende vluchtelingen is daarbij toegenomen (+15%), terwijl het aantal begunstigden van subsidiare bescherming gehalveerd is (-51%).

Beschermingsgraad

Beschermingsgraad (dossiers)

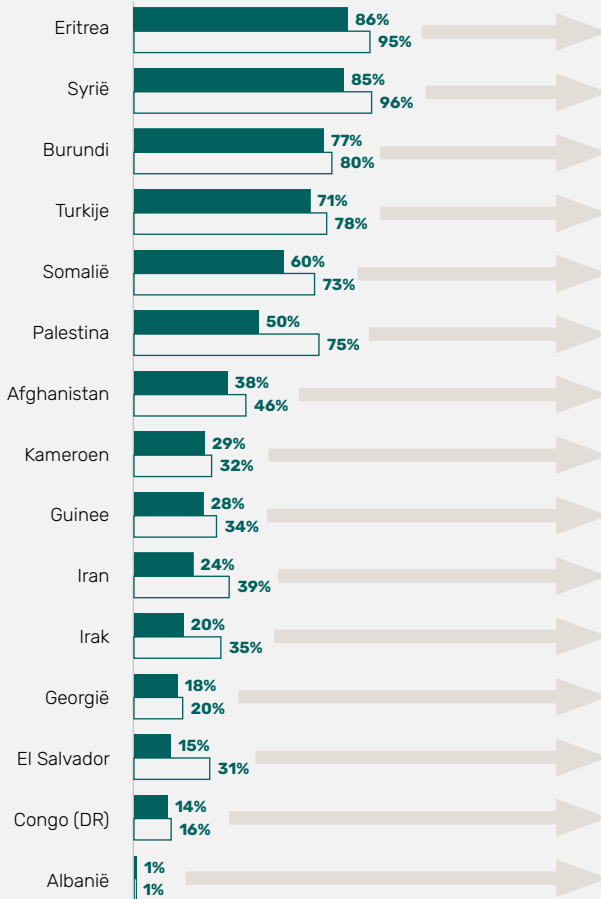

- In 2022 ligt de beschermingsgraad op **43%**. Die blijft stabiel in vergelijking met het voorgaande jaar. De beschermingsgraad is hoger dan in 2019-2020, maar blijft onder de waarden die in 2017 en in 2018 zijn vastgesteld.
- Als de beschermingsgraad wordt berekend zonder rekening te houden met de niet-ontvankelijke verzoeken, bedraagt die 52,8% in 2022.

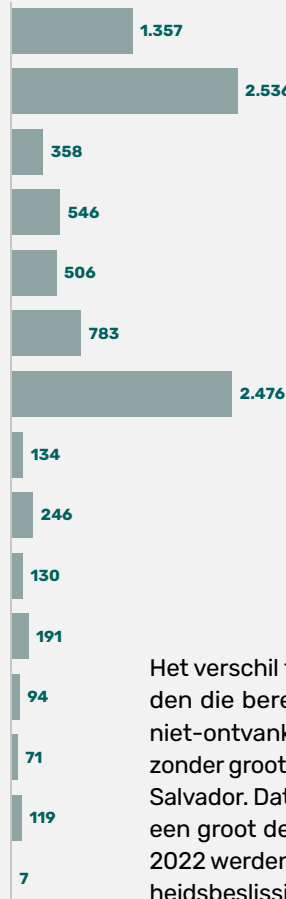
Achter de gemiddelde beschermingsgraad van 43% gaat een grote verscheidenheid naar herkomst schuil.

- De **beschermingsgraad** is de verhouding tussen het aantal dossiers waarvoor een internationale beschermingsstatus werd toegekend (vluchteling of subsidiaire bescherming) en het totale aantal dossiers waarvoor een definitieve beslissing werd genomen (ontvankelijkheidsbeslissingen over een volgend verzoek en intrekkingen of opheffingen van de status worden niet meegerekend in de definitieve beslissingen).
- In België ligt **de beschermingsgraad in eerste aanleg**, dat wil zeggen alleen rekening houdend met de beslissingen van het CGVS, heel dicht bij de definitieve beschermingsgraad (wanneer alle beroepsmogelijkheden zijn uitgeput). De beslissingen die vervolgens worden genomen door de beroepsinstantie, de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, worden verderop in deze katern voorgesteld.

Beschermingsgraad in 2022 (top 15 van de nationaliteiten)

Begunstigden van bescherming in 2022

Van de 15 nationaliteiten met het grootste aantal begunstigden van bescherming in 2022 vertonen **Eritreeërs** en **Syriërs** de hoogste beschermingsgraad (respectievelijk 86% en 85%). Ondanks een veel lagere beschermingsgraad (38%) komen Afghanen evenwel op de tweede plaats als het gaat om het aantal personen dat bescherming geniet, met 2.476 personen (gevolgd door 2.536 Syriërs en 1.357 Eritreeërs).

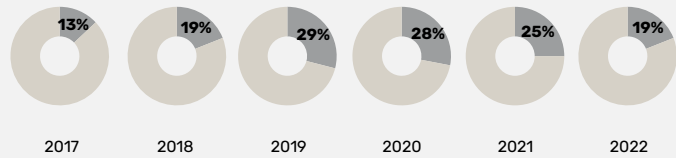
Het verschil tussen de beschermingsgraden die berekend zijn met of zonder de niet-ontvankelijkheidsbeslissingen is bijzonder groot voor Palestina, Iran, Irak en El Salvador. Dat zijn nationaliteiten waarvoor een groot deel van de beslissingen die in 2022 werden genomen niet-ontvankelijkheidsbeslissingen waren.

Niet-ontvankelijkheidsbeslissingen en beschermingsgraad

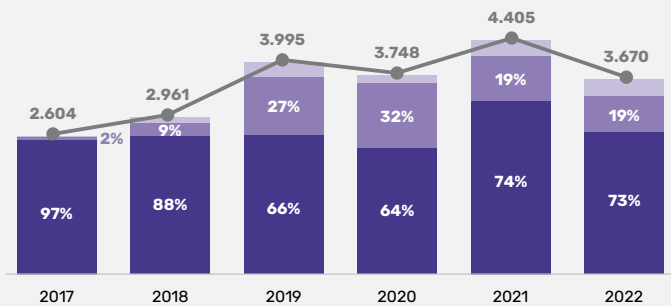
Het aantal niet-ontvankelijkheidsbeslissingen draagt bij tot de variatie van de beschermingsgraad, aangezien deze beslissingen inbegrepen zijn in de negatieve beslissingen. Hoe hoger dat aantal, hoe meer het bijdraagt tot de daling van de beschermingsgraad.

- Het aantal niet-ontvankelijkheidsbeslissingen gaat van 4.405 in 2021 naar **3.670** in 2022.
- In 2022 bedraagt hun aandeel **19%** van alle beslissingen.
- Indien er geen rekening wordt gehouden met niet-ontvankelijkheidsbeslissingen, is de beschermingsgraad hoger (52,8% in 2022, tegenover 43% als er wel rekening mee wordt gehouden, zie de figuur over de beschermingsgraden op de vorige pagina).

Aandeel van de niet-ontvankelijkheidsbeslissingen ten opzichte van het totale aantal beslissingen

Aantal door het CGVS onontvankelijk verklaarde verzoeken en redenen voor de onontvankelijkheid

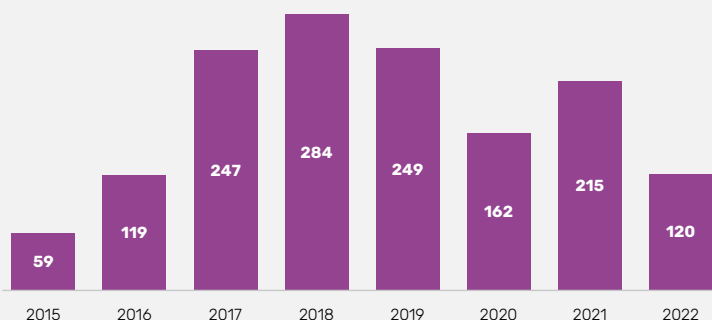
Reden	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andere niet-ontvankelijke verzoeken (veilig derde land, begeleide minderjarige, EU-burger)	16	105	265	150	292	307
Internationale bescherming in een andere EU-lidstaat	59	254	1.097	1.214	848	686
Niet-ontvankelijke volgende verzoeken	2.529	2.602	2.633	2.384	3.265	2.677
Totaal aantal niet-ontvankelijkheidsbeslissingen	2.604	2.961	3.995	3.748	4.405	3.670

Bron: CGVS

Intrekkingen en opheffingen

In 106 dossiers werd de beschermingsstatus in 2022 ingetrokken of opgeheven. In totaal gaat het om **120 personen**, een aantal dat sinds 2021 daalt. Bijna een kwart van deze intrekkingen of opheffingen van de status had betrekking op Irakezen.

Personen van wie de beschermingsstatus werd opgeheven of ingetrokken

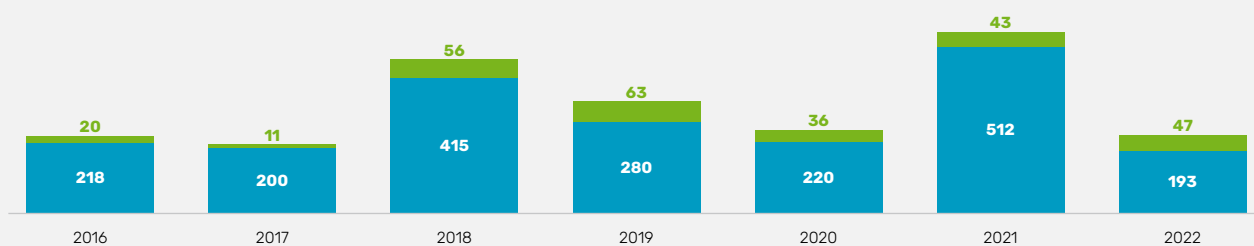
Nationaliteit	Intrekkingen/opheffingen (personen)	Aandeel van het totaal
Irak	28	23%
Albanië	17	14%
Rusland	11	9%
Syrië	9	8%
Onbepaald	8	7%
Congo (DR)	6	5%
Guinee	6	5%
Afghanistan	4	3%
Andere	31	26%
Totaal	120	100%

Bron: CGVS

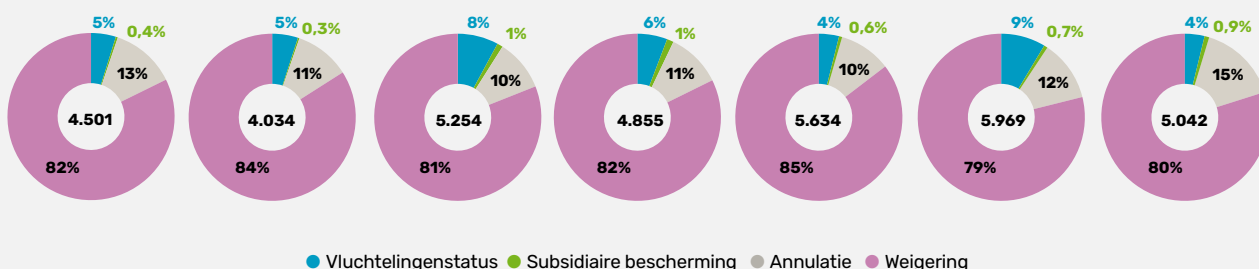
Toekenning van een internationale beschermingsstatus door de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen

- De beschermingsgraden op de vorige pagina's zijn berekend op basis van de beslissingen die het CGVS in eerste aanleg heeft genomen. Beslissingen over internationale bescherming kunnen evenwel ook worden genomen door de **Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV)**, nadat een beroep werd ingediend tegen een beslissing van het CGVS.
- In België is de beschermingsgraad in eerste aanleg vrijwel gelijk aan de definitieve beschermingsgraad (wanneer alle beroepsmogelijkheden zijn uitgeput). Het aandeel positieve beslissingen van de RvV is immers vrij klein.
- De RvV kan de beslissing van het CGVS ook vernietigen in geval van onregelmatigheden of als er essentiële elementen ontbreken. In dat geval moet het CGVS een nieuwe beslissing nemen.
- In 2022 heeft de RvV **5.042** beslissingen genomen, een aantal dat daalt ten opzichte van 2021. Daarvan **waren er 240 beslissingen positief** (toekenning van een status), goed voor 5% van de beslissingen.

Toekenningen van internationale bescherming door de RvV (dossiers)

Uitsplitsing van de beslissingen die de RvV genomen heeft (het totale aantal beslissingen dat genomen is in het midden van de cirkel)

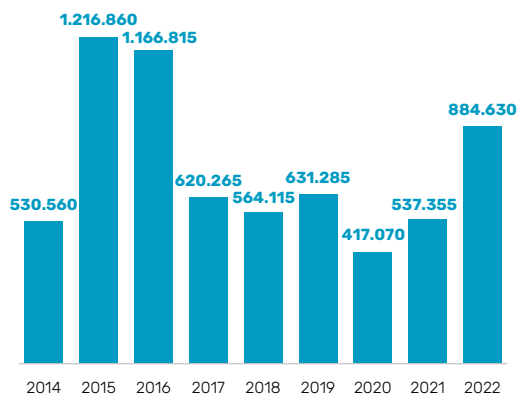

Internationale bescherming op Europees niveau (EU-27)

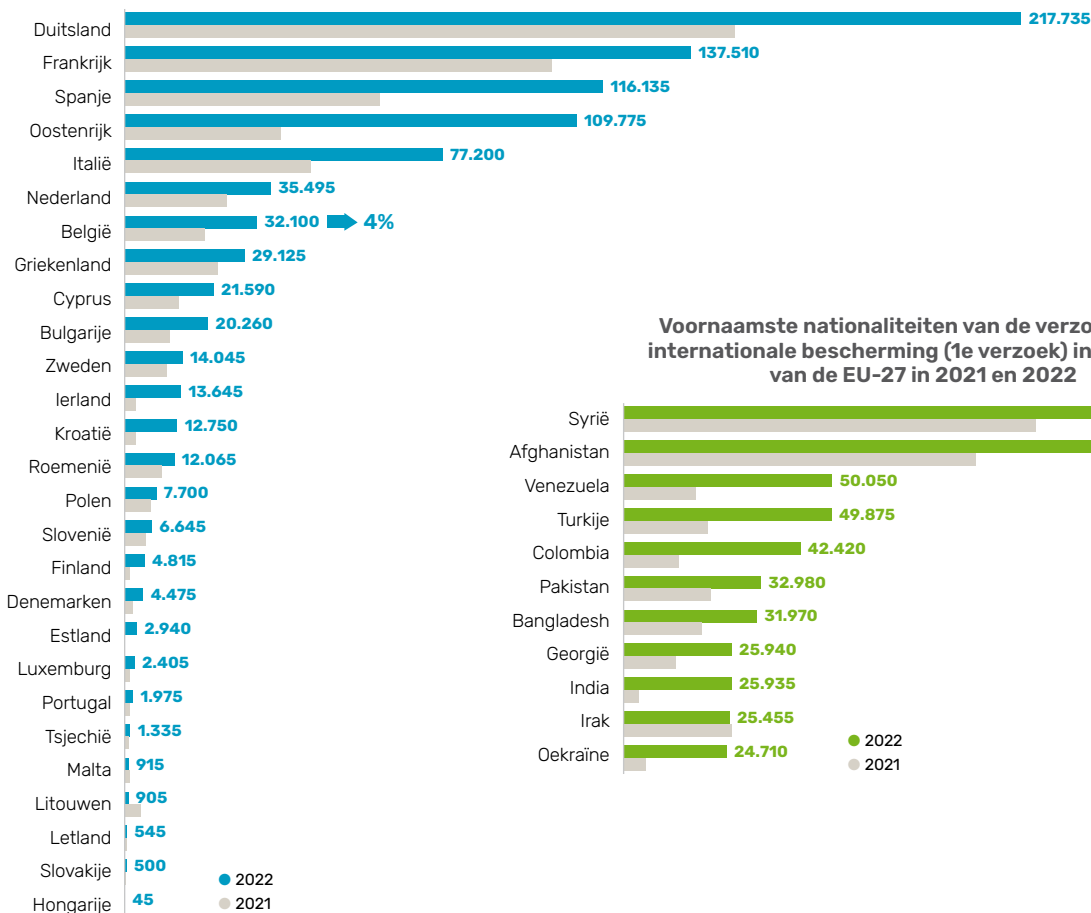
Aantal verzoeken om internationale bescherming (eerste verzoeken)

Verzoekers om internationale bescherming in de EU-27 (1e verzoek)

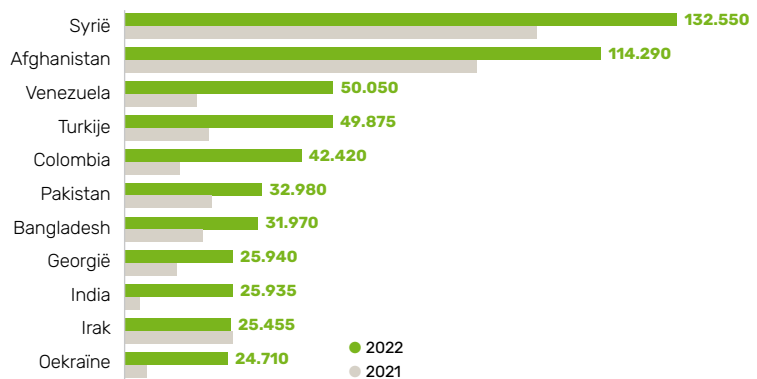

- **884.630 personen** hebben in 2022 een **eerste verzoek om internationale bescherming** ingediend in de EU-27.
- Deze asielaanvragen werden voornamelijk ingediend in Duitsland (25%), Frankrijk (16%), Spanje (13%), Oostenrijk (12%) en Italië (9%). **België** bekleedt de **7e plaats**, met **4%** van de asielaanvragen die in 2022 in de EU-27 werden ingediend.
- Net als in 2021 zijn ook in 2022 de voornaamste nationaliteiten van de asielzoekers in de EU-27 **Syriërs** en **Afghanen**. Zij vertegenwoordigen respectievelijk 15% en 13% van alle asielzoekers.
- Voor sommige nationaliteiten zijn er sterke stijgingen merkbaar. De meest indrukwekkende stijgingen doen zich voor bij Indiërs en Oekraïners (respectievelijk x7 en x5 tussen 2021 en 2022). Het aantal **Colombianen** en **Venezolanen** is verdrievoudigd, terwijl het aantal **Turken**, Tunesiërs en Georgiërs is verdubbeld.

Verzoekers om internationale bescherming (1e verzoek) per gastland (EU-27) in 2021 en in 2022

Voornaamste nationaliteiten van de verzoekers om internationale bescherming (1e verzoek) in de landen van de EU-27 in 2021 en 2022

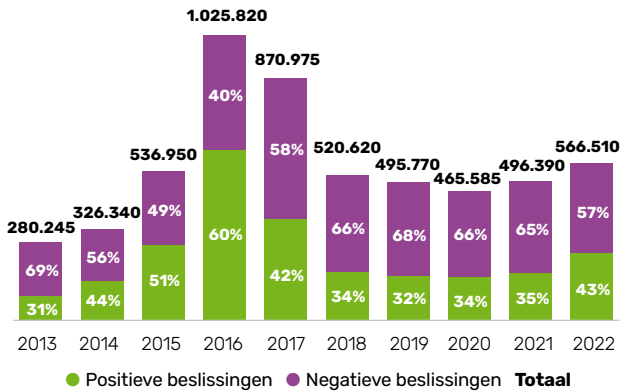

Opmerking: De hier gepresenteerde cijfers zijn exclusief de personen die zijn aangekomen in het kader van een hervestiging. Het Verenigd Koninkrijk is niet opgenomen.

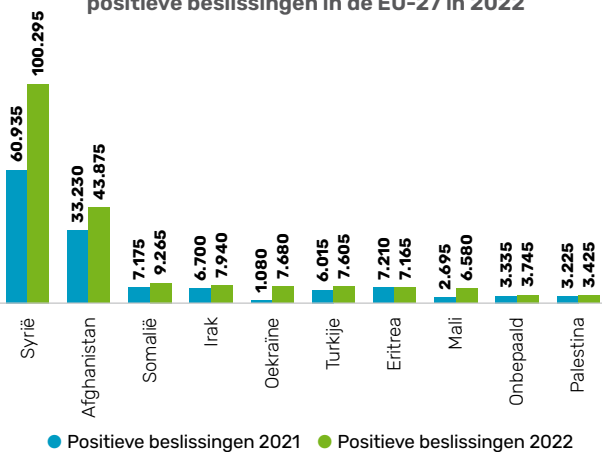
Beslissingen inzake internationale bescherming

Terwijl de beschermingsgraad in de EU-27 stabiel is gebleven tussen 2018 en 2021 (tussen 32% en 35%), is die in 2022 gestegen tot 43%. In absolute cijfers hebben in 2021 244.550 personen bescherming gekregen in de EU-27.

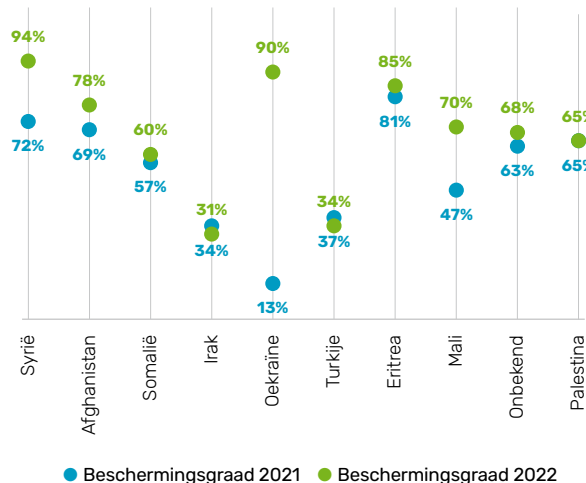
Beslissingen in de EU-27

Evolutie van het aantal positieve beslissingen tussen 2021 en 2022 voor de nationaliteiten met de meeste positieve beslissingen in de EU-27 in 2022

Evolutie van de beschermingsgraad tussen 2021 en 2022 voor de nationaliteiten met de meeste positieve beslissingen in de EU-27 in 2022

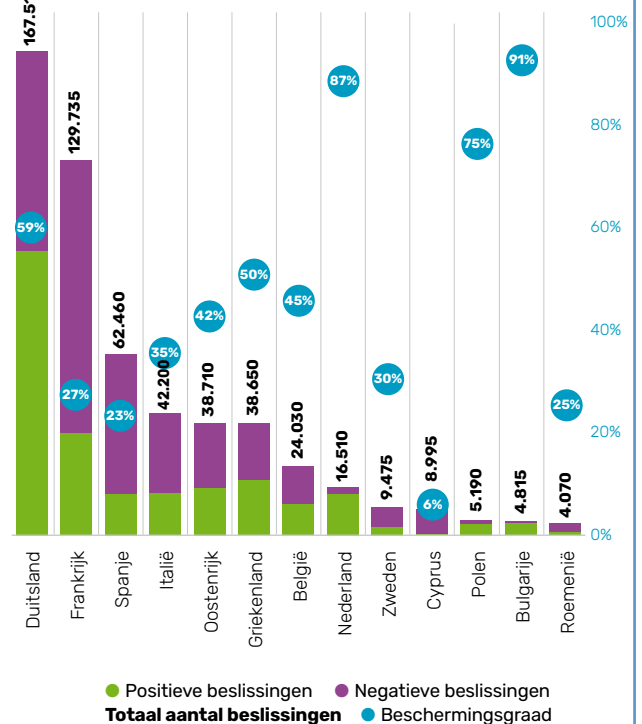
Beschermingsgraad in de EU-27

Deze cijfers van Eurostat verschillen enigszins van de cijfers die hierboven voor België werden voorgesteld. Ze werden berekend op basis van de personen (en niet de dossiers) en er wordt geen rekening gehouden met de hervestigde vluchtelingen.

- De beschermingsgraad is de verhouding tussen het aantal positieve beslissingen en het totale aantal beslissingen die in hetzelfde jaar zijn genomen.
- In de gegevens wordt er alleen rekening gehouden met de positieve beslissingen in *eerste aanleg*. Voor andere landen is de beschermingsgraad na beroep hoog, vooral in Frankrijk.
- Alleen de internationale beschermingsstatussen zijn opgenomen, dat is dus exclusief de "humanitaire statussen".

- Oekraïners hebben hun beschermingsgraad sterk zien stijgen tussen 2021 en 2022 (90% in 2022 vergeleken met 13% in 2021). In mindere mate is dat ook het geval voor Syriërs (94% in 2022 tegenover 72% in 2021), Malinezen (70% in 2022 tegenover 47% in 2021) en Afghansen (78% in 2022 tegenover 69% in 2021).
- De beschermingsgraad varieert sterk van land tot land binnen de EU-27. Maar dat hoeft niet te verbazen, omdat het om de beschermingsgraad in eerste aanleg gaat en dat de definitieve graad in sommige Europese landen, zoals Frankrijk, daarvan sterk verschilt.

Beslissingen en beschermingsgraden in de landen van de EU-27 met de meeste beslissingen in 2022

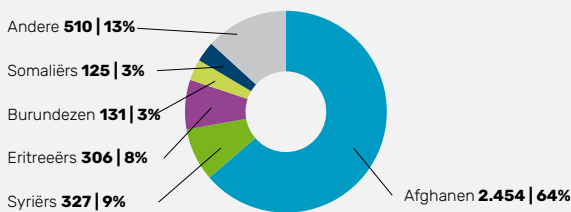
Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV's)

Eerste verzoeken en volgende verzoeken

- In 2022 werden er **3.853** verzoeken om internationale bescherming ingediend door personen die verklaren NBMV te zijn. Dat aantal is sinds 2017 sterk gestegen.
- Na de identificatie van bepaalde personen bij wie er twijfels over hun leeftijd bestonden, werden er 2.394 personen als NBMV beschouwd, oftewel 62% van de personen die bij het verzoek om bescherming verklaarden NBMV te zijn.

- De Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) publiceert statistieken over personen die op het ogenblik van het verzoek om bescherming verklaren NBMV te zijn.
- Zoals DVZ preciseert, "wanneer de Dienst Voogdij of de overheden bevoegd voor asiel, toegang tot het grondgebied, verblijf en verwijdering twijfels hebben bij de leeftijd van de betrokkene, laat de Dienst Voogdij onmiddellijk een medisch onderzoek door een arts uitvoeren teneinde na te gaan of deze persoon al dan niet jonger is dan achttien jaar. Het medisch onderzoek gebeurt onder toezicht van de Dienst Voogdij."
- Na de procedure voor de vaststelling van de leeftijd worden sommige personen beschouwd als zijnde achttien jaar of ouder.

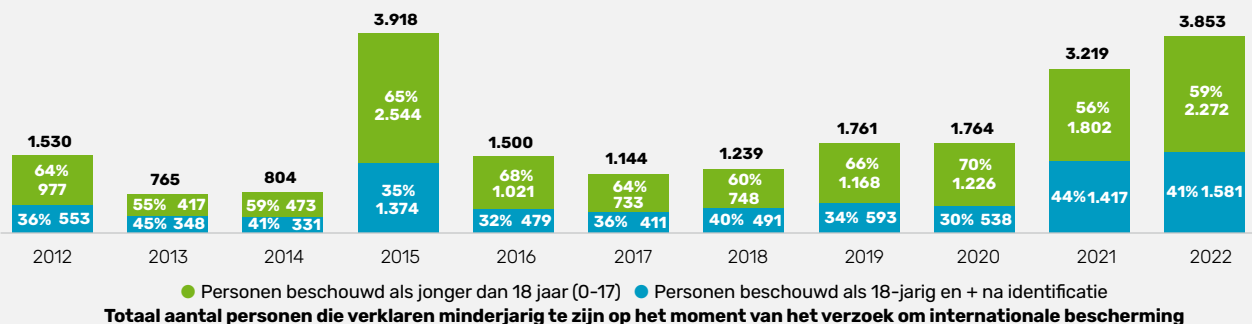
Nationaliteit van de personen die verklaren NBMV te zijn in 2022

Onder het totale aantal verzoekers om internationale bescherming die in 2022 hebben verklaard NBMV te zijn (3.853) zijn er:

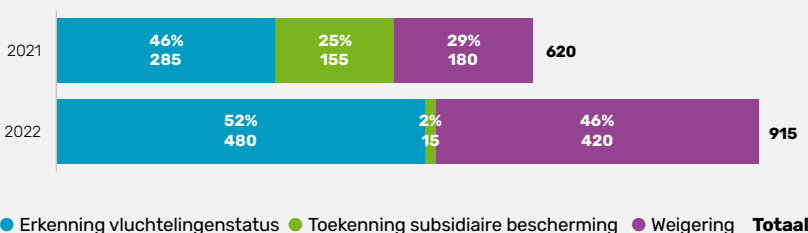
- 94% **jongens**.
- 64% **Afghanen**. Hoewel hun aantal sinds 2021 stabiel is gebleven, blijkt het aantal Syriërs, Eritreeërs en Burundezen gestegen. Het aantal Somaliërs daarentegen is gedaald.

Evolutie van de verzoeken om internationale bescherming door personen die verklaren NBMV te zijn

Beslissingen genomen in eerste aanleg

Evolutie van de beslissingen over de personen die als NBMV geïdentificeerd zijn

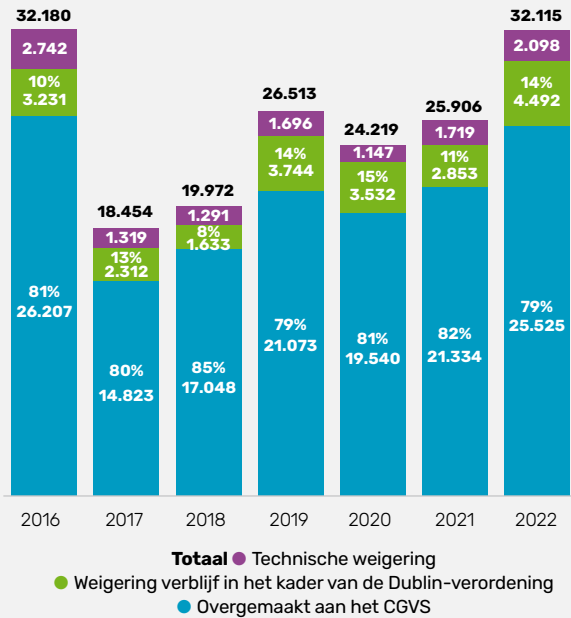
- In 2022 kreeg 54% van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die op het moment van de beslissing als zodanig werden geïdentificeerd een internationale beschermingsstatus.
- Het aandeel weigeringen is gestegen van 29% in 2021 tot 46% in 2022.

Bron: DVZ. De gegevens over de leeftijdsbeslissingen voor de personen die beweren NBMV te zijn werden op 30/06/2023 door DVZ verstrekt en kunnen daarna bijgewerkt zijn, afhankelijk van de resultaten van de leeftijdtests.

Bron: Eurostat. extractie gegevens op 04/07/2023

De Dublin-verordening

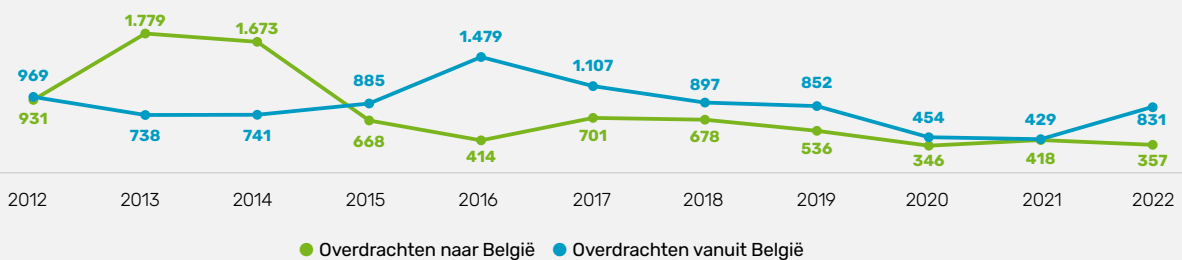
Personen die een beslissing kregen, per maand en per type beslissing, 2022

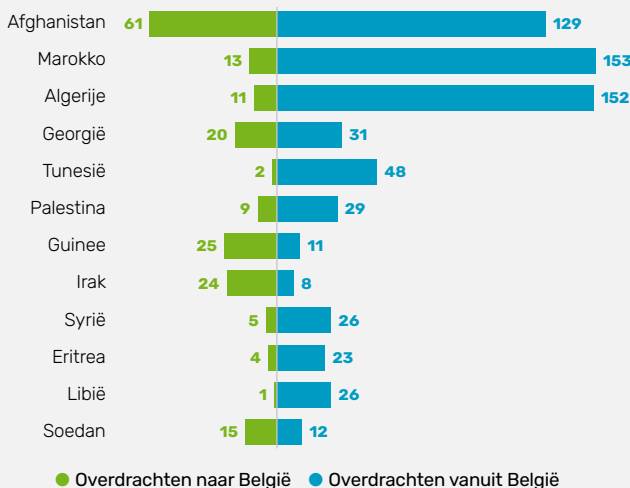
- In de Dublin-verordening staan de criteria en mechanismen om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van de asielaanvraag.
- Die is van toepassing in 31 landen (de EU-27, Noorwegen, IJsland, Zwitserland en Liechtenstein).
- Een van deze landen stuurt een verzoek naar een ander land, dat binnen de twee maanden moet antwoorden. Het land dat de asielzoeker (opnieuw) moet opnemen kan dat alleen weigeren als het kan aantonen dat het niet verantwoordelijk is krachtens de Dublin-verordening. Indien er binnen de gestelde termijn geen antwoord gegeven is, wordt dat beschouwd als een stilzwijgend akkoord.
- Zodra de asielzoeker door het aangezochte land is aanvaard, ontvangt hij een bevel om het grondgebied te verlaten (BGV) teneinde naar het land te gaan dat verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn asielaanvraag. Deze BGV's leiden niet altijd tot effectieve overdrachten.

- In 2022 hebben **4.492** asielzoekers een weigeringsbeslissing gekregen van DVZ in het kader van de Dublin-verordening. Hun dossier werd dus niet overgemaakt aan het CGVS.
- Dat aantal is sterk gestegen sinds 2021 (+57%) en is het hoogste sinds 2016.

- Het vertegenwoordigt **14%** van de beslissingen van DVZ wat de behandeling van de asielaanvragen in 2022 betreft. Hoewel dat aandeel groter is dan in 2021, is het van dezelfde orde als in 2019 en in 2020.

Nationaliteit van de personen die zijn overgedragen naar en vanuit België in 2022

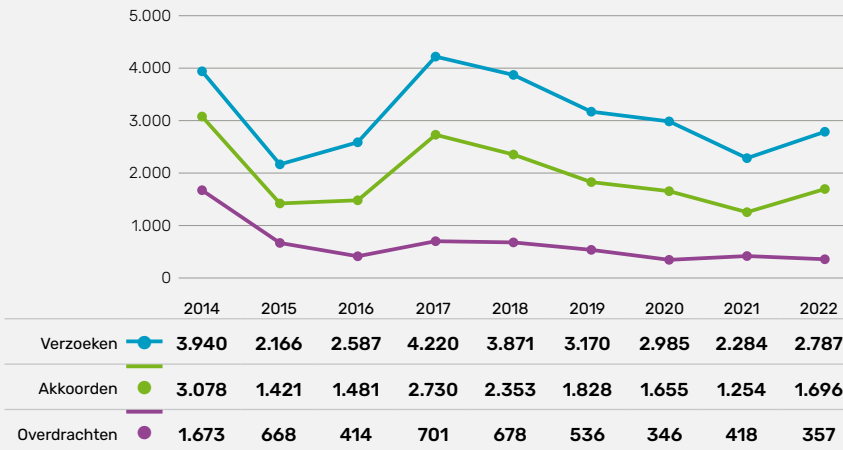

- In 2022 werden **831 Dublin-overdrachten** uitgevoerd **vanuit België** en **357 naar België**.
- De Dublin-overdrachten vanuit België komen opnieuw in de buurt van de aantallen van 2019, voor de pandemie. Net als de andere soorten verwijderingen zijn de Dublin-overdrachten in 2020 en in 2021 sterk afgenomen tengevolge van de gezondheidsmaatregelen en de restricties voor buitenlandse reizen.
- Het aantal Dublin-overdrachten naar België daalt sinds 2017.
- **Marokkanen** en **Algerijnen** zijn de nationaliteiten die het sterkst vertegenwoordigd zijn onder de personen die vanuit België werden overgebracht, samen met **Afghanen**.
- **Afghanen** zijn goed voor 17% van de Dublin-overdrachten naar België. Het is de sterkst vertegenwoordigde nationaliteit, ver voor de Guineeërs en Irakezen.

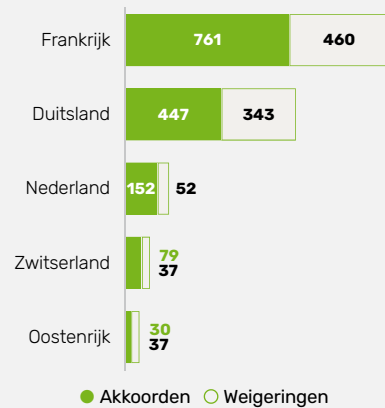
Inkomende Dublin-overdrachten in België vanuit andere landen

- België heeft in 2022 **2.787 verzoeken** voor Dublin-overdrachten ontvangen. Op een totaal van 2.754 beslissingen zijn er **1.696 akkoorden** voor overdrachten gegeven. In datzelfde jaar werden er 357 personen **overgedragen** aan België vanuit een ander land.
- Terwijl het aantal verzoeken en akkoorden voor overdrachten tussen 2021 en 2022 gestegen is (met respectievelijk 22% en 35%), is het aantal effectieve overdrachten naar België gedaald (-15%).

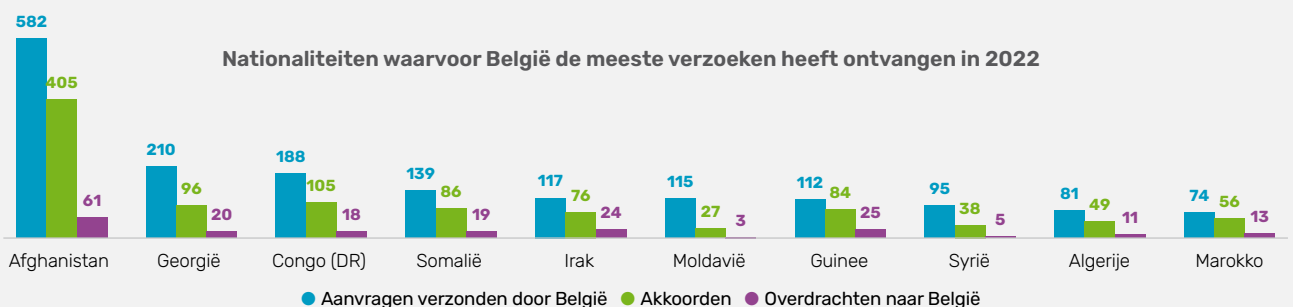
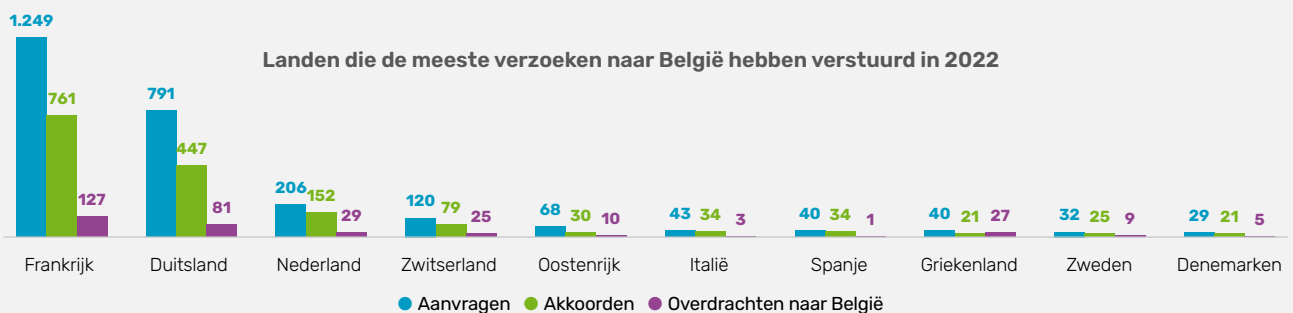
- In 2022 heeft België gemiddeld 62% van de ontvangen verzoeken aanvaard. 45% daarvan was afkomstig van Frankrijk, 28% van Duitsland en 7% van Nederland.

Beslissingen van België in 2022 per verzoekend land

- Uit de verhouding tussen het aantal verzoeken en het aantal overdrachten blijkt dat Griekenland een groot aantal effectieve overdrachten naar België telt in vergelijking met het aantal verzoeken dat het land in 2022 heeft gedaan. Spanje daarentegen telt bijzonder weinig effectieve overdrachten in vergelijking met het aantal verzoeken aan België.
- De meeste verzoeken die België in 2022 heeft ontvangen hadden betrekking op Afghanen, Georgiërs en Congolezen.
- Voor Moldaviërs en Syriërs ligt het aantal verzoeken ten opzichte van het aantal effectieve overdrachten bijzonder hoog, wat betekent dat er weinig effectieve overdrachten hebben plaatsgevonden ten opzichte van het aantal verzoeken in vergelijking met de andere nationaliteiten.
- Bij Guineeërs en Irakezen waren er daarentegen meer effectieve overdrachten in verhouding tot het aantal verzoeken.

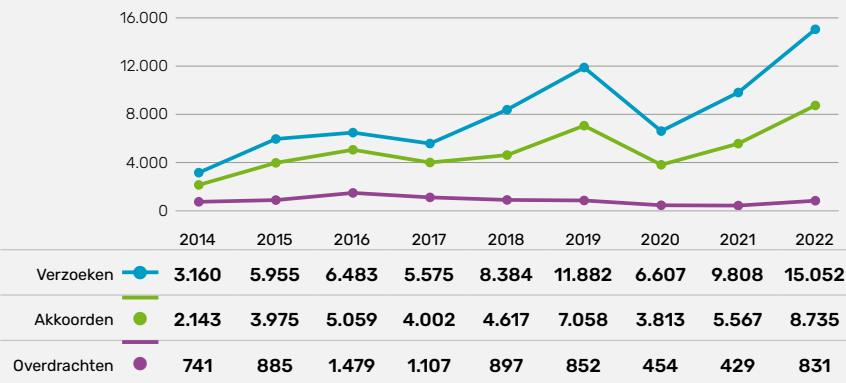

Opmerking: De akkoorden die in 2022 werden gegeven kunnen betrekking hebben op verzoeken die in de jaren voordien zijn gedaan. Hetzelfde geldt voor de uitgevoerde overdrachten.

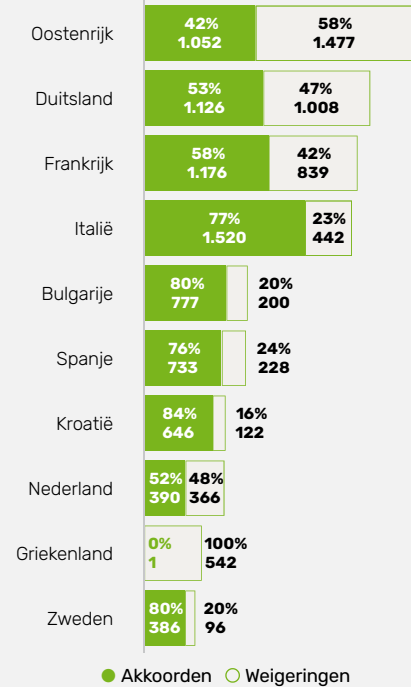

Uitgaande Dublin-overdrachten vanuit België naar andere landen

- In 2022 heeft België **15.052 verzoeken** tot Dublin-overdrachten verstuurd. Op een totaal van 14.804 beslissingen werden er **8.735 akkoorden** voor overdrachten ontvangen. In hetzelfde jaar **werden er 831 mensen overgedragen** vanuit België aan een ander land.
- Na een daling tussen 2019 en 2020 is het aantal verzoeken en akkoorden voor overdrachten fors gestegen tussen 2020 en 2022, om in 2022 hogere waarden te bereiken dan voor de pandemie. De effectieve overdrachten van hun kant zijn stabiel gebleven tussen 2020 en 2021, maar sterk gestegen tussen 2021 en 2022, om waarden te bereiken die dicht bij die van 2019 aanleunen.

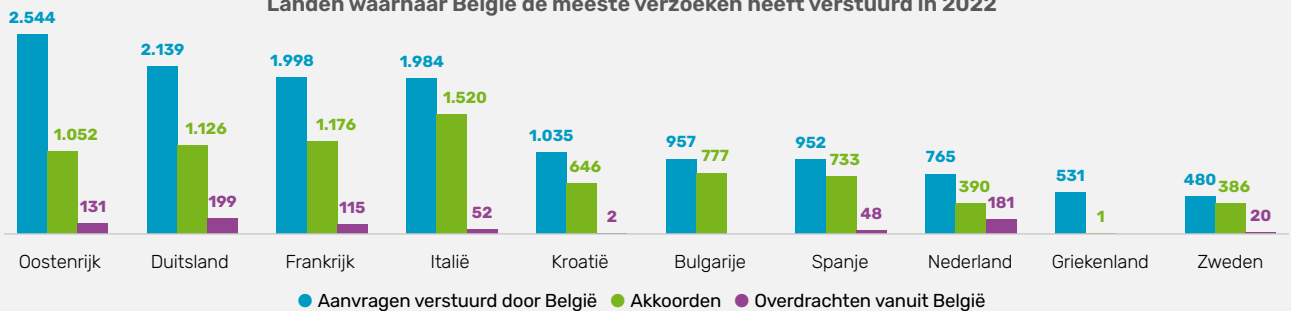

Beslissingen ontvangen door België in 2022

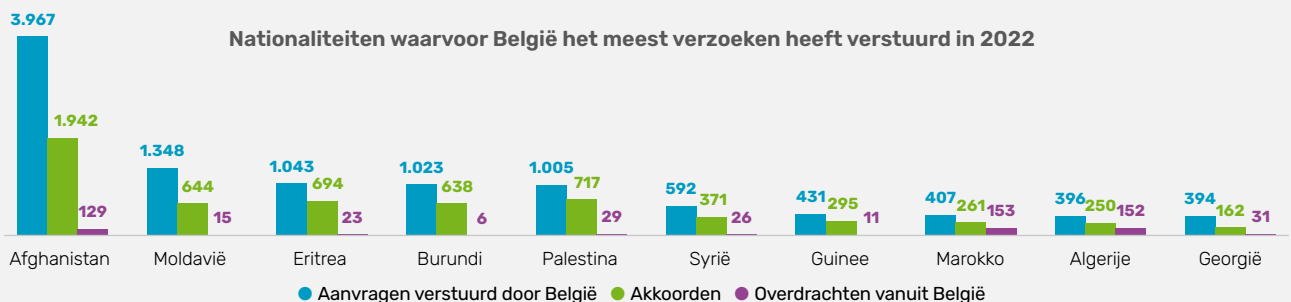

- In 2022 werd 59% van de verzoeken van België aanvaard door de andere landen. 17% daarvan betrof Oostenrijk, 14% Duitsland en 13% Frankrijk.
- De verhouding van het aantal verzoeken ten opzichte van het aantal overdrachten toont aan dat er – in vergelijking met de andere bestemmingslanden – heel weinig overdrachten zijn naar Bulgarije, Griekenland en Kroatië in verhouding tot het aantal verzoeken van België. Nederland vertoont daarentegen het grootste aantal effectieve overdrachten in verhouding tot het aantal verzoeken.
- De verzoeken van België hadden voornamelijk betrekking op Afghanen (26%), Moldaviërs (9%) en Eritreeërs (7%).
- Marokkanen en Algerijnen zijn de nationaliteiten waarvoor de meeste effectieve overdrachten hebben plaatsgevonden, terwijl ze respectievelijk 8e en 9e zijn wat het aantal verzoeken betreft.
- Voor Burundezen en Moldaviërs hebben daarentegen weinig overdrachten plaatsgevonden in verhouding tot het aantal verzoeken met betrekking tot deze nationaliteiten.

Landen waarnaar België de meeste verzoeken heeft verstuurd in 2022

Nationaliteiten waarvoor België het meest verzoeken heeft verstuurd in 2022

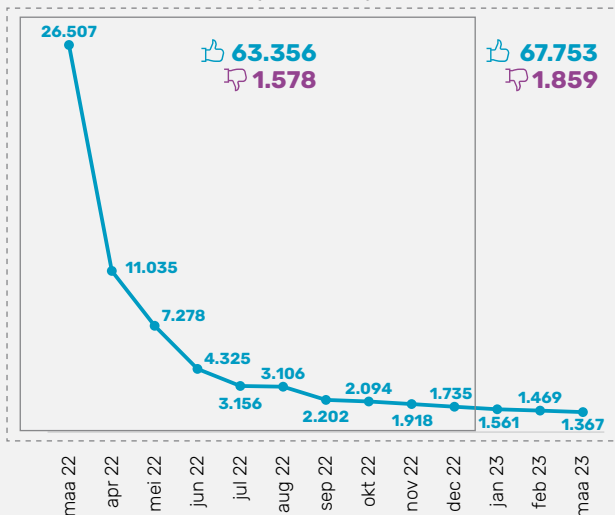

Tijdelijke bescherming voor personen uit Oekraïne

Begunstigden van tijdelijke bescherming

Personen die een attest hebben ontvangen
(Bron: DVZ)

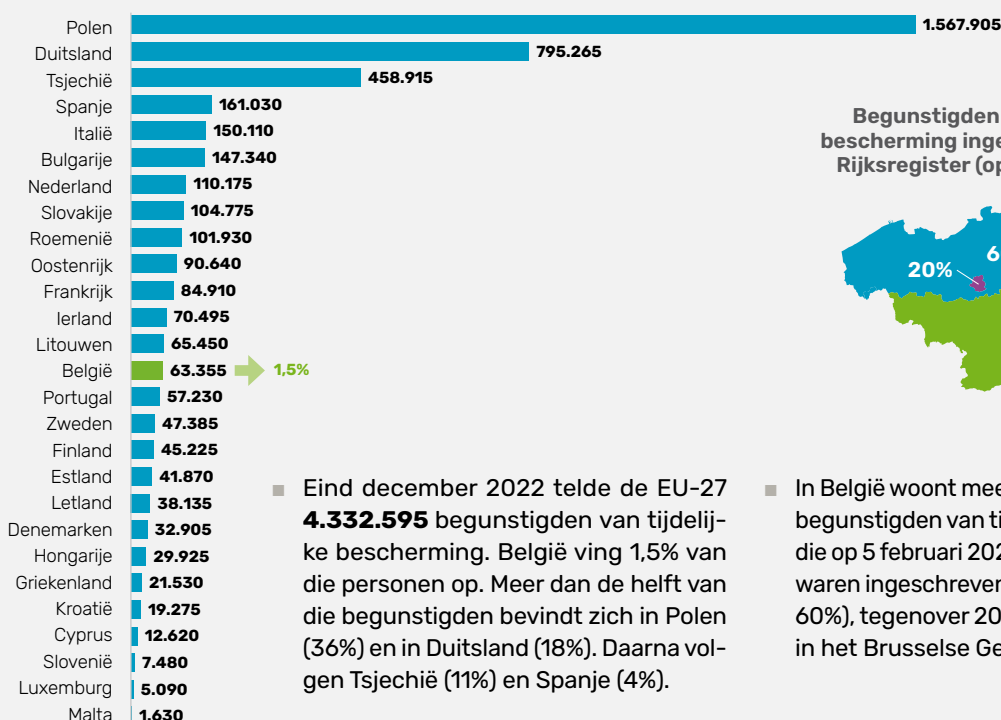
- In 2022 hebben in totaal **63.356** mensen een attest van tijdelijke bescherming gekregen in België. Over de periode van begin maart 2022 tot eind maart 2023 gaat het om 67.753 personen.
- In 2022 waren er **1.578 weigeringen** van tijdelijke bescherming (1.859 weigeringen over de periode van begin maart 2022 tot eind maart 2023).

Tijdelijke bescherming (in de zin van artikel 2 (a) van de richtlijn 2001/55/EG, in geval van massale toestroom van ontheemden) werd op 4 maart 2022 bij besluit van de Raad van de Europese Unie geactiveerd voor personen die Oekraïne ontvluchtten als gevolg van het gewapende conflict. Deze tijdelijke bescherming geldt voor Oekraïense onderdanen en hun gezinsleden die voor 24 februari 2022 in Oekraïne verbleven, en ook voor staatlozen en onderdanen van derde landen aan wie in Oekraïne internationale bescherming werd verleend en hun gezinsleden die voor 24 februari 2022 in Oekraïne verbleven.

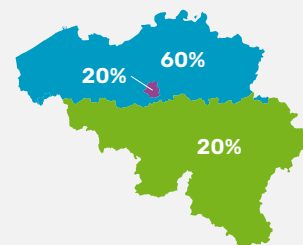
Indien de toekenningsvoorwaarden vervuld zijn, krijgen ze een attest van tijdelijke bescherming dat recht geeft op een A-kaart, die een jaar geldig is.

De personen die tijdelijke bescherming genieten zijn niet opgenomen in de statistieken over asielzoekers, erkende vluchtelingen en begunstigden van subsidiaire bescherming.

Personen die tijdelijke bescherming genieten per land van de EU-27 per eind december 2022 (Bron: Eurostat)

Begunstigden van tijdelijke bescherming ingeschreven in het Rijksregister (op 05/02/2023)

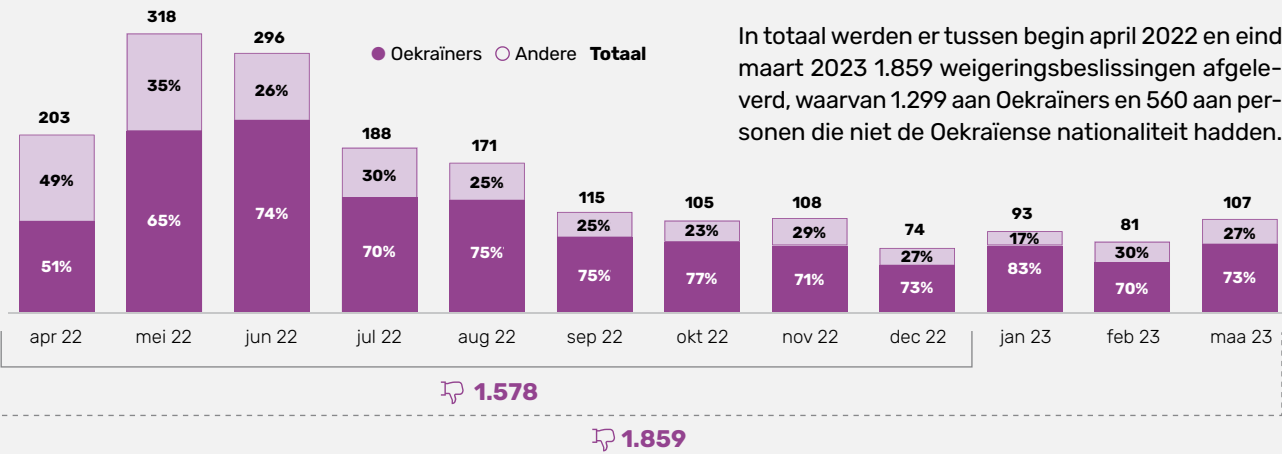

- Eind december 2022 telde de EU-27 **4.332.595** begunstigden van tijdelijke bescherming. België ving 1,5% van die personen op. Meer dan de helft van die begunstigden bevindt zich in Polen (36%) en in Duitsland (18%). Daarna volgen Tsjechië (11%) en Spanje (4%).
- In België woont meer dan de helft van de begunstigden van tijdelijke bescherming die op 5 februari 2023 in het Rijksregister waren ingeschreven in Vlaanderen (bijna 60%), tegenover 20% in Wallonië en 20% in het Brusselse Gewest.

Weigeringsbeslissingen

Gemiddeld 30% van de weigeringen had betrekking op personen die niet de Oekraïense nationaliteit hadden

In totaal werden er tussen begin april 2022 en eind maart 2023 1.859 weigeringsbeslissingen afgeleverd, waarvan 1.299 aan Oekraïners en 560 aan personen die niet de Oekraïense nationaliteit hadden.

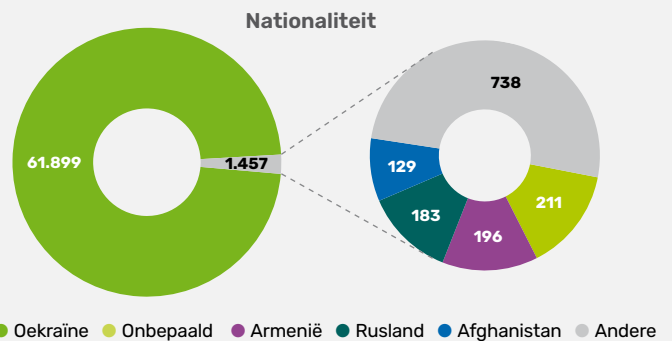

Bron: DVZ

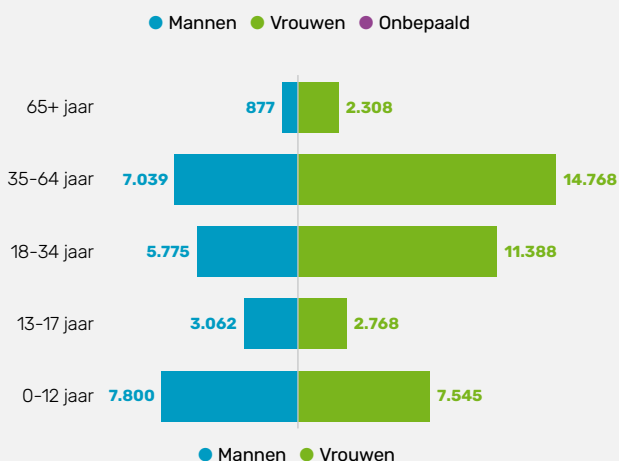
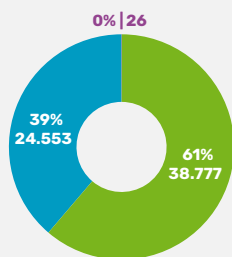
Profiel van de begunstigden van tijdelijke bescherming in 2022

Onder de 63.356 personen die in 2022 in België tijdelijke bescherming hebben gekregen, zijn er:

- 61% vrouwen,
- 1/3 minderjarige kinderen (21.182 minderjarigen, 15.351 onder hen zijn 12 jaar of jonger),
- 2% niet-begeleide minderjarigen (NBMV's),
- een grote meerderheid Oekraïners (98%), maar ook 196 Armeniërs, 183 Russen en 129 Afghanen, evenals mensen met andere nationaliteiten, personen van wie de nationaliteit onbepaald is of staatlozen.

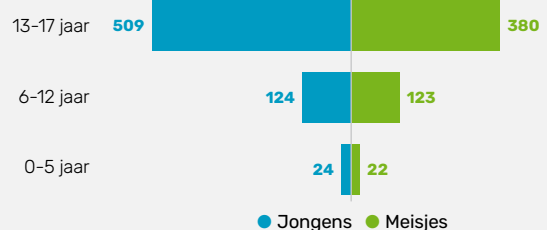

2% personen met een andere dan de Oekraïense nationaliteit

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV's)

Van de 21.175 minderjarigen die in 2022 tijdelijke bescherming hebben gekregen waren er 1.182 die verklaarden een NBMV te zijn. Onder hen waren er 657 jongens (56%) en 525 meisjes (44%). Van deze NBMV's was 1 op de 4 jonger dan 12 jaar toen hij of zij het attest van tijdelijke bescherming heeft ontvangen.

Opmerking: Bij de personen in de leeftijdspiramide komen nog 26 personen van wie het geslacht onbepaald is.

Bron: DVZ

Ruim een jaar tijdelijke bescherming in België: goede praktijken uitbreiden en bescherming voor gezinsleden garanderen

Zoals blijkt uit het cijferdeel, hebben 67.753 mensen die Oekraïne zijn ontvlucht tussen begin maart 2022 en eind maart 2023 een attest van tijdelijke bescherming gekregen in België, op basis van dat specifieke statuut dat voor het eerst werd toegepast door een besluit van de Raad van de EU. Na meer dan een jaar ervaring buigt Myria zich over twee vragen. Eerst worden de goede praktijken en de mobilisatie van de autoriteiten besproken, evenals de nood om die uit te breiden tot verzoekers om bescherming die uit andere landen zijn gevlucht. Vervolgens gaat het over het recht op bescherming voor gezinsleden van Oekraïners die zelf niet de Oekraïense nationaliteit hebben, en dat soms onderhevig is aan twijfelachtige beperkingen.

De goede praktijken die zijn ingevoerd voor personen die Oekraïne zijn ontvlucht toepassen voor alle asielzoekers

Op 9 maart 2022 verwelkomde Myria – samen met Unia, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) en het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) – de inspanningen van de Belgische autoriteiten om de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne te coördineren. Deze instellingen hadden de regering al gewezen op de crisis in de opvang van asielzoekers uit andere landen. Zij merkten op dat “de politieke daadkracht naar aanleiding van de crisis in Oekraïne aantoont dat het mogelijk is in tijden van verhoogde aankomst van mensen op de vlucht bijkomende registratiecentra op te zetten en noodopvang te organiseren, zodat zij in alle waardig-

heid een eerste onderkomen hebben” en vroegen “de Belgische regering een gelijkaardig engagement aan te gaan voor alle mensen op de vlucht die in ons land bescherming zoeken”⁸. In september 2022 benadrukten Myria, het FIRM, Unia, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, het Vlaams Kinderrechtencommissariaat en de Délégué général aux droits de l’enfant (DGDE) het contrast tussen de opvang- en registratievoorwaarden. Aan de ene kant krijgen begunstigden van tijdelijke bescherming noodopvang en een registratiecentrum aangeboden dat ruim is en voorzien van een zeker comfort (toiletten, wachtruimtes binnen, ruimte om kinderen te laten spelen, ...), heel toegankelijk is (aanvankelijk 7 dagen op 7 van 8.30 tot 17.30 uur en vervolgens op werkdagen van 8.30 tot 16.00 uur, momenteel tot 13.00 uur⁹), met een professionele ontvangst en informatie van het Rode Kruis. Aan de andere kant is er voor verzoekers om internationale bescherming geen systematische noodopvang en moeten ze zonder beschutting in de rij staan voor het Pacheco-centrum van DVZ, dat op werkdagen toegankelijk is van 8.30 tot 9.00 uur, aanvankelijk zonder toiletten en vanaf augustus 2022 met nauwelijks een paar urinoirs en een paar mobiele chemische toiletten, zonder speel- of rustruimte. Volgens deze instellingen is het nodig om “dezelfde flexibiliteit en mobilisatie aan de dag te leggen voor de opvang en registratie van verzoekers om internationale bescherming”¹⁰.

De inspanningen van de autoriteiten op alle niveaus voor de personen die Oekraïne zijn ontvlucht zijn aanzienlijk: betrokkenheid van het Nationaal Crisiscentrum en een Federaal Coördinatiecomité (37 vergaderingen in een jaar), invoering van een *housing tool*, openbare oproep voor en organisatie van huisvesting door de bevolking, aanvankelijke betrokkenheid van het departement Defensie, voortdurende evaluatie van de genomen maatregelen (29 vergaderingen van de Evaluatiecel in een jaar), invoering van verschillende crisiscellen om

8 Myria, Unia, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM), het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM), “Oorlog in Oekraïne: samen naar een daadwerkelijke bescherming voor mensen op de vlucht”, 9 maart 2022.

9 Het gebouw van Myria bevindt zich op hetzelfde adres, wat toelaat om vast te stellen dat het onthaalpersoneel, onder wie de medewerkers van het Rode Kruis, de hele middag aanwezig zijn om de personen die na 13.00 uur aankomen informatie te geven en om door te verwijzen.

10 Het FIRM, Myria, Unia, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, het Vlaams Kinderrechtencommissariaat en de Délégué général aux droits de l’enfant (DGDE), “Van goede praktijk naar structurele beleidsmaatregel. Beleidsvoorstellen naar het voorbeeld van het onthaal van Oekraïners op de vlucht”, 22 september 2022, p. 6.

de coördinatie van de opvang¹¹ te vergemakkelijken, elke werkdag publicatie van de geüpdatete cijfers over tijdelijke bescherming op de website van DVZ, ...

De omvang van de toestroom van ontheemden, slachtoffers van het Oekraïense conflict in het voorjaar van 2022, en de toepassing van een onuitgegeven procedure vereisten ontegensprekelijk specifieke maatregelen. Het is evenwel betreurenswaardig dat het arsenaal aan genomen maatregelen, het aantal betrokken actoren en de omvang van de middelen die werden ingezet voor de opvang van begunstigden van tijdelijke bescherming niet eveneens werden ingezet om de opvangcrisis van asielzoekers die uit andere landen vluchten op te lossen, die op hetzelfde moment woedde en nog altijd voortduurt. Het contrast was ook duidelijk in het discours van de autoriteiten. Eind februari 2022, nog voor de Europese beslissing over tijdelijke bescherming, riep de regering de bevolking op om solidariteit te tonen met de slachtoffers van Oekraïne, in het bijzonder door een plek thuis aan te bieden (campagne #plekvrij¹²). In maart 2022 zei de staatssecretaris voor Asiel en Migratie: "Polen zit vol, Hongarije zit vol. Nu komt West-Europa aan de beurt"¹³, daarbij uiting gevend aan de noodzaak van solidariteit tussen de EU-lidstaten voor de opvang. De Vlaamse minister van Wonen verklaarde: "De opvangplaatsen voor Oekraïense vluchtelingen zijn tijdelijk en zullen onder geen enkel beding omgezet worden in asielcentra voor andere nationaliteiten"¹⁴. In oktober 2022, toen de opvangcrisis dramatische proporties had aangenomen voor asielzoekers uit andere landen, werd er geen oproep gedaan tot solidariteit. In plaats daarvan sprak de staatssecretaris voor Asiel en Migratie over de noodzaak om "de instroom aan te pakken met preventie- en ontradingcampagnes"¹⁵.

In dat verband herinnert Myria aan de aanbeveling die in september 2022 werd geformuleerd samen met de voornoemde instellingen, waarbij er in het bijzonder werd gevraagd "aan de beleidsmakers om waakzaam te zijn voor het mogelijk polariserende effect waartoe tijdelijke maatregelen gericht op een specifieke groep mensen kunnen bijdragen", waarbij er werd benadrukt dat "een gevoel van onrechtvaardigheid kan ontstaan door de verschillen in opvang tussen mensen op de vlucht onderling of tussen mensen op de vlucht en

mensen in kwetsbare situaties". De overheid en haar vertegenwoordigers dienen niet alleen inclusief taalgebruik te hanteren ten aanzien van alle personen die bescherming zoeken, maar ook zo inclusief mogelijk te zijn in de genomen beleidsmaatregelen"¹⁶.

Myria beveelt aan om de goede praktijken en coördinatie tools die zijn ingevoerd voor de vluchtelingen uit Oekraïne toe te passen voor alle asielzoekers.

De gezinsleden van Oekraïners die niet de Oekraïense nationaliteit hebben moeten worden behandeld als volwaardige begunstigden van tijdelijke bescherming

Zoals uit het cijferdeel van deze katern blijkt, waren zij van begin maart 2022 tot eind maart 2023 goed voor maar 2% van de beslissingen om tijdelijke bescherming toe te kennen, terwijl personen die niet de Oekraïense nationaliteit hebben in dezelfde periode 30% van de weigeringen vertegenwoordigden. Deze oververtegenwoordiging valt deels te verklaren door het feit dat ontheemden alleen tijdelijke bescherming krijgen op basis van een bewijs van Oekraïense nationaliteit en verblijf in Oekraïne voor 24 februari 2022, terwijl onderdanen van derde landen aan andere voorwaarden moeten voldoen. Zij moeten ofwel internationale bescherming (of een gelijkwaardige nationale bescherming) in Oekraïne hebben genoten, ofwel voor 24 februari 2022 met hun Oekraïense gezinslid in Oekraïne hebben verbleven¹⁷. Uit sommige dossiers blijkt dat DVZ veeleer streng is voor bepaalde familieleden die niet de Oekraïense nationaliteit hebben.

11 Persbericht "Opvang van mensen uit Oekraïne in België: de balans na één jaar conflict", Nationaal Crisiscentrum, Defensie, Fedasil, Dienst Vreemdelingenzaken, het Belgische Rode Kruis, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Waals Gewest, Vlaams Gewest, 24 februari 2023.

12 Zie de pers van 28 februari 2022, bijvoorbeeld "Regering zoekt burgers om Oekraïners op te vangen met campagne #plekvrij", *Het Nieuwsblad*, 28 februari 2022.

13 Bart Brinckman, "Mahdi wil 'nooddorpen' voor opvang Oekraïense vluchtelingen", *De Standaard*, 9 maart 2022.

14 Tweet van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Wonen, Twitter, 15 juni 2022.

15 "In België hebben we 1.000 asielaanvragen per week, in Portugal minder dan 30 (...) Het is niet verdedigbaar. Portugal biedt net zoveel veiligheid", Astrid Roelandt, *Het Laatste Nieuws*, 21 oktober 2022.

16 Het FIRM, Myria, Unia, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, het Vlaams Kinderrechtencommissariaat en de Délégué général aux droits de l'enfant (DGDE), "Van goede praktijk naar structurele beleidsmaatregel. Beleidsvoorstellen naar het voorbeeld van het onthaal van Oekraïners op de vlucht", 22 september 2022, p. 14.

17 Art. 2, lid 1, b) en c), en lid 4, van het Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van 4 maart 2022 tot vaststelling van het bestaan van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne.

Een melding uitgelicht

Na te zijn weggejaagd uit de wachtrij omdat hij geen Oekraïens paspoort had, werd het huwelijk van een man uit het Midden-Oosten met een Oekraïense vrouw genegeerd door DVZ

In februari 2022 woonde de heer X., die afkomstig is uit het Midden-Oosten, met zijn Oekraïense vrouw in Oekraïne, waar hij geneeskunde studeerde. Toen de oorlog uitbrak, kon zijn vrouw niet vertrekken omdat zij voor haar zieke moeder moest zorgen die niet kon reizen. Ze laat haar man alleen vertrekken, zodat hij zijn studies kan voortzetten. Op 7 maart 2022 gaat de heer X. naar de Heizel om tijdelijke bescherming te verkrijgen. De politie zet hem uit de rij omdat hij geen Oekraïens paspoort heeft, en zegt hem dat hij een verzoek om internationale bescherming moet indienen, wat hij doet. In mei 2022 keert hij terug om tijdelijke bescherming aan te vragen met een begeleidende brief van zijn advocaat, zijn huwelijksakte, een identiteitsbewijs van zijn vrouw en zijn tijdelijke verblijfstitel in Oekraïne. Hij wordt gevraagd te wachten zonder dat hij ondervraagd wordt over zijn situatie. Een uur later legt een ambtenaar uit dat hij geen tijdelijke bescherming krijgt omdat hij maar een tijdelijk verblijf heeft in Oekraïne. Het weigeringsbesluit bevat de volgende motivering: "Artikel 2 van het uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 definieert de personen op wie de tijdelijke bescherming van toepassing is. Aangezien u geen Oekraïense onderdaan bent en niet kunt aantonen dat u voor 24 februari 2022 legaal in Oekraïne verbleef op basis van een geldige permanente verblijfsvergunning die in overeenstemming met het Oekraïens recht is afgegeven, valt u niet onder de bedoelde categorieën van personen." In het besluit wordt het huwelijk van de heer X. met zijn Oekraïense echtgenote niet vermeld, hoewel de huwelijksakte was voorgelegd en de advocaat er in zijn brief naar verwees. Meneer X. is totaal ontredderd. Hij moest nog tweeënhalf jaar studeren om zijn diploma geneeskunde te behalen en hij wil zijn studies zo snel mogelijk voortzetten. Dat besluit maakt deze optie onmogelijk, ook al spreekt hij vier talen, waaronder Frans.

Artikel 2 lid 1 van het besluit van de Raad van 4 maart 2002 definieert de "personen op wie de tijdelijke bescherming van toepassing is" als "de volgende categorieën van personen die sinds 24 februari 2022 ontheemd zijn geraakt als gevolg van de militaire invasie door de Russische strijdkrachten die op die datum begon:

- a) Oekraïense onderdanen die voor 24 februari 2022 in Oekraïne verbleven;
- b) staatlozen en onderdanen van andere derde landen dan Oekraïne die voor 24 februari 2022 in Oekraïne internationale bescherming of gelijkwaardige nationale bescherming genoten; en,
- c) gezinsleden van de in punten a) en b) genoemde personen."

Bijgevolg zijn de leden van het kerngezin van Oekraïners (echtgeno(o)t(e), minderjarige kinderen of een naaste verwante ten laste) zelf personen die tijdelijke bescherming genieten, ongeacht hun nationaliteit, als het gezin voor 24 februari 2022 in Oekraïne een gezin was en er verbleef¹⁸. Als deze omstandigheden en de familieband worden vastgesteld, moet hun tijdelijke bescherming worden verleend, ongeacht hun nationaliteit. Het besluit van de Raad vereist niet dat de Oekraïense referentiepersoon in België aanwezig is. Verzoekers kunnen zich aanmelden zonder hun Oekraïense echtgenoot, die om verschillende redenen in Oekraïne is gebleven (militaire dienst, verdwijning, zorg voor familieleden met beperkte mobiliteit, ...) ¹⁹. In dat soort situaties is volgens DVZ een bewijs van de familierelatie (huwelijksakte) niet voldoende: er moet ook worden aangetoond dat de familierelatie nog altijd bestaat. DVZ beoordeelt de zaak per geval op basis van de documenten en de antwoorden op vragen tijdens het interview²⁰.

Bij verschillende beslissingen van DVZ werd tijdelijke bescherming geweigerd aan echtgenoten van Oekraïners die zelf niet de Oekraïense nationaliteit hadden maar die een huwelijksakte konden voorleggen, met name op grond van het feit dat hun Oekraïense echtgeno(o)t(e) niet in België aanwezig was. De aanwezigheid van de Oekraïense echtgeno(o)t(e) in de lidstaat is evenwel geen voorwaarde die is vastgelegd in de Europese wetgeving (besluit van de Raad van 4 maart 2022) om de buitenlandse echtgeno(o)t(e) in aanmerking te laten komen voor tijdelijke bescherming. Volgens de Europese Commissie moet in deze situatie tijdelijke bescherming worden verleend op basis van het bewijs van de familieband en de aanwezigheid van het gezin in Oekraïne voor 24 februari 2022²¹.

18 Art. 2, lid 1, c), en lid 4, van het Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van 4 maart 2022 tot vaststelling van het bestaan van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne.

19 Helen Laureyns, 'De begunstigen van tijdelijke bescherming: interpretatie, implementatie en obstakels', *Tijdschrift voor vreemdelingenrecht*, 1/2023, p. 13.

20 Myria, *Contactvergadering Internationale bescherming*, juni 2022, pp. 14-16.

21 Europese Commissie, *Frequently asked questions received on the interpretation of the Temporary Protection Directive and Council Implementing Decision 2022/382*, pp. 1-2. Dit document bevat de interpretatie van de Commissie en is op zichzelf niet bindend. Het Hof van Justitie van de EU heeft op het moment van schrijven (juli 2023) geen uitspraak gedaan over deze kwestie.

In een besluit van mei 2022 weigerde DVZ tijdelijke bescherming voor een Guinese man die een huwelijksakte met zijn Oekraïense vrouw kon voorleggen, op grond van het feit dat *“u geen verdere informatie geeft over de identiteit van uw echtgenote en er niets kan worden gevonden in uw administratief dossier. We merken echter op dat uw echtgenote niet aanwezig was toen u uw aanvraag indiende en dat we niet hebben kunnen nagaan of u vandaag nog altijd getrouwd bent.”* De RvV heeft deze beslissing vernietigd,²² op basis van de vaststelling dat de geldigheid van de huwelijksakte niet in twijfel werd getrokken, dat het dossier geen enkele aanwijzing bevatte van een poging tot fraude met betrekking tot het huwelijk en dat de echtgenoot uit Guinee bij de indiening van de aanvraag de summere vragen had beantwoord en er niet was gevraagd naar details over zijn huwelijk. In januari 2023 heeft de RvV een soortgelijke weigering tegenover een Kameroener vernietigd, wiens Oekraïense vrouw in Oekraïne bleef om als verpleegkundige oorlogsgewonden te verzorgen. Volgens de RvV schond DVZ het EU-recht door voorwaarden te stellen die niet zijn opgenomen in het besluit van de Raad (aanvullend bewijs voor het gezinsleven, wanneer er geen enkele aanwijzing voor fraude is, en de aanwezigheid van de Oekraïense echtgeno(o)t(e) in België)²³. In een weigeringsbesluit van juni 2022 werd er uitvoerig uitgelegd dat de Guinese verzoekster, die een verblijfstitel voor onbepaalde duur in Oekraïne had, niet had aangetoond dat het onmogelijk was om in veilige omstandigheden naar Guinee terug te keren, hoewel zij sinds 2016 getrouwd was met een Oekraïner die in Oekraïne was gebleven om te vechten. Zonder de geldigheid van de huwelijksakte in twijfel te trekken, weigerde DVZ de tijdelijke bescherming om de volgende redenen: haar echtgenoot *“was niet aanwezig, dus er kan niet worden nagegaan of u nog steeds met hem getrouwd bent. Behalve deze huwelijksakte uit 2016 hebt u geen enkel tastbaar bewijs geleverd voor het feit dat u nog altijd getrouwd bent. Bovendien verblijft uw man momenteel niet in België en u hebt geen andere verklaringen aangelegd over waar hij momenteel verblijft.”* De RvV oordeelde dat de kwestie van de terugkeer naar Guinee niet aan de orde was, aangezien de aanvraag was ingediend als echtgenote van een Oekraïner. De weigering werd dus nietig verklaard²⁴.

DVZ verklaart de motivering van zijn besluiten te hebben gewijzigd ingevolge deze rechtspraak. DVZ is evenwel

van mening dat wanneer een onderdaan van een derde land niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 2 van het besluit van de Raad, er sprake is van een “afgeleide status”, van een Oekraïense staatsburger²⁵. Als het Oekraïense gezinslid in Oekraïne gebleven is, kan hij of zij niet worden gekwalificeerd als een “ontheemde” en daarom kan zijn of haar echtgenoot geen afgeleide status genieten. DVZ verwijst naar de wens om “de eenheid van gezinnen te bewaren en te voorkomen dat leden van hetzelfde gezin een verschillende status genieten”, wat leidde tot de “invoering van tijdelijke bescherming ook voor de gezinsleden van die personen, indien het gezin al in Oekraïne bestond en er verbleef ten tijde van de omstandigheden rond de massale toestroom van ontheemden”²⁶.

Hoewel de autoriteiten terecht mogelijke fraude bestrijden, lijken deze beslissingen een bewijs te vereisen dat de familierelatie (het huwelijk) niet is beëindigd sinds de datum van de akte. Deze vereiste maakt de bewijslast vrijwel onmogelijk voor gezinsleden van Oekraïners die een andere nationaliteit hebben, zeker in een oorlogssituatie. Volgens een arrest van de RvV van 28 juli 2023²⁷ is tijdelijke bescherming alleen van toepassing op “ontheemden” uit Oekraïne en op gezinsleden van deze personen. Daaruit concludeert de Raad dat indien de Oekraïens echtgeno(o)t(e) zich nog in Oekraïne bevindt de niet-Oekraïense vreemdeling geen status van tijdelijke bescherming kan krijgen, die afgeleid is van de beschermingsstatus van de “ontheemde” persoon, zelfs indien de niet-Oekraïense vreemdeling nog getrouwd is. Het betreft hier een bijzonder strikte interpretatie van de tekst van artikel 2 van het besluit van de Raad. Die leidt tot een verschil in behandeling dat louter gebaseerd is op de nationaliteit van het gezinslid. Oekraïense echtgenoten van Oekraïners die in hun land zijn gebleven krijgen immers tijdelijke bescherming, terwijl buitenlandse echtgenoten daarvan worden uitgesloten. Nochtans zijn de beschermingsnood en het belang van het gezinsleven vergelijkbaar. Het feit dat deze gezinsleden puur op basis van hun nationaliteit worden uitgesloten zou kunnen worden beschouwd als directe discriminatie op grond van de nationaliteit en indirecte discriminatie op grond van de etnische afstamming²⁸, en als een schending van het recht op een gezinsleven. Nochtans horen de bepalingen van het besluit van de Raad te worden geïnterpreteerd in het licht van de hogere normen die de grondrechten²⁹ garanderen, waaronder het recht op een

22 RvV nr. 278 018 van 27 september 2022, pp. 4-5.

23 RvV nr. 283 740 van 24 januari 2023, p. 5 en 6. Zie ook: RvV nr. 281 528 van 6 december 2022 (Azerbeidzjaanse echtgenoot van een Oekraïense vrouw), p. 5.

24 RvV nr. 279 499 van 26 oktober 2022.

25 Informatie overgemaakt door DVZ aan Myria, juni 2023.

26 Gelet op nr. 11 van het Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van 4 maart 2022.

27 RvV nr. 292 471 van 28 juli 2023, pp. 6-8.

28 EHRM (GK), 24 mei 2016, *Biao t. Denemarken*, § 114, 138.

29 Considerans 24 van het Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad.

gezinsleven en het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit³⁰. Volgens Myria zouden deze normen niet mogen toelaten dat lidstaten tijdelijke bescherming weigeren op grond van het feit dat het Oekraïense gezinslid niet in België aanwezig is. Als de aanwezigheid van de Oekraïense echtgenoot zou worden beschouwd als een voorwaarde voor het verlenen van de tijdelijke bescherming, dan zou deze moeten worden geweigerd aan vreemdelingen die zijn moeten vluchten zonder vergezeld te zijn van hun Oekraïense familielid dat in Oekraïne is gebleven. Het gaat bijvoorbeeld om niet-Oekraïense echtgenotes die het land in hun eentje zijn ontvlucht terwijl hun man verplicht was om militaire dienst te doen. Een weigering van tijdelijke bescherming kan deze personen ertoe aanzetten een asielaanvraag in te dienen, terwijl de tijdelijke bescherming juist bedoeld is om te voorkomen dat de asielstelsels van lidstaten "overbelast raken" door "de formaliteiten tot een minimum te beperken, vanwege de urgentie van de situatie"³¹. Dat verzoek om internationale bescherming zal niet worden onderzocht met betrekking tot Oekraïne, maar met betrekking tot het land van herkomst van de persoon en zal worden geweigerd als de beschermingsnood niet is vastgesteld en als een terugkeer naar dat land in veilige en duurzame omstandigheden kan plaatsvinden. Een dergelijke terugkeer naar dat land zal het waarschijnlijk moeilijker maken om de eenheid van gezin te herstellen. Wanneer de Oekraïense burger Oekraïne kan verlaten om zich bij zijn buitenlandse familielid te voegen, zal dat immers veel gemakkelijker zijn in een EU-land waar een visumvrijstelling geldt en er een versnelde procedure voor tijdelijke bescherming is, dan in het derde land van herkomst waar de obstakels talrijker en moeilijker te overwinnen kunnen zijn. Tot slot zou een dergelijke interpretatie ertoe kunnen leiden dat deze gezinsleden, bijvoorbeeld niet-Oekraïense echtgenotes, worden blootgesteld aan de risico's van een gewapend conflict (risico van schending van hun recht op leven en op onmenselijke en mensonterende behandelingen, die worden beschermd door de artikels 2 en 3 van het EVRM), indien een terugkeer naar Oekraïne de enige mogelijkheid is om hun gezinsleven in stand te houden³². Volgens Myria lijkt een weigering van tijdelijke bescherming vanwege de afwezigheid van het Oekraïense gezinslid in België in strijd te zijn met zowel de letter als de geest van het besluit van de Raad, omdat dat het herstel van de door de oorlog beschadigde gezinseenheid bemoeilijkt.

De toekenningsvoorwaarden voor tijdelijke bescherming zijn vastgelegd in het EU-recht en verduidelijkt door het besluit van de Raad van 4 maart 2022. De lidstaten mogen daaraan geen aanvullende voorwaarden toevoegen, op straffe van schending van de EU-wetgeving, die voorrang heeft op de nationale regelgeving³³.

Myria beveelt aan dat de gezinsleden van Oekraïners die niet de Oekraïense nationaliteit hebben worden behandeld als volwaardige begunstigden van tijdelijke bescherming, waarbij uitsluitend de toekenningscriteria zoals gedefinieerd in het besluit van de Raad van 4 maart 2022 worden toegepast.

AANBEVELINGEN

Myria beveelt aan om:

- de goede praktijken die zijn ingevoerd voor personen die Oekraïne zijn ontvlucht toe te passen voor alle asielzoekers;
- een inclusief taalgebruik te hanteren aanzien van alle personen die bescherming zoeken, maar ook zo inclusief mogelijk te zijn in de genomen beleidsmaatregelen;
- de gezinsleden van Oekraïners die niet de Oekraïense nationaliteit hebben te behandelen als volwaardige begunstigden van tijdelijke bescherming, waarbij uitsluitend de toekenningscriteria zoals gedefinieerd in het besluit van de Raad van 4 maart 2022 worden toegepast.

30 Het gaat met name over de artikels 8 en 14 van het EVRM en de artikels 7 en 21 van het Handvest van de grondrechten van de EU.

31 Gelet op nr. 16 van het Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van 4 maart 2022.

32 Argumentatie ontwikkeld door de raadsman van de verzoeker in de zaak beslist bij het arrest van de RvV nr. 283 740 van 24 januari 2023, p. 3.

33 Volgens het voorrangsbeginsel van het EU-recht is "met de vereisten welke in die eigen aard van het gemeenschapsrecht besloten liggen onvereenigbaar elke bepaling van een nationale rechtsorde of enige wetgevende, bestuurlijke of rechterlijke praktijk die ertoe zou leiden de uitwerking van het gemeenschapsrecht te verminderen, onverenigbaar met de vereisten die inherent zijn aan de aard zelf van het gemeenschapsrecht" (HvJ, arrest van 9 maart 1978, *Simmenthal*, C-106-77, § 22). Deze voorrang geldt niet alleen voor de bepalingen van de Verdragen, verordeningen en richtlijnen, maar ook voor besluiten (HvJ 21 mei 1987, *Albako*, C-249/85).

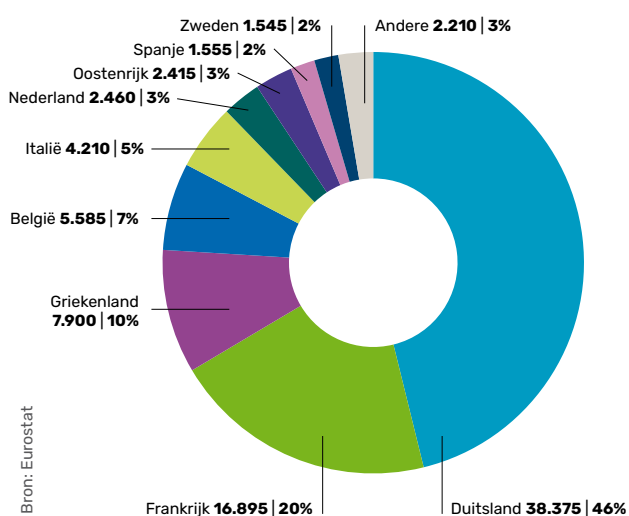
Afghanistan: hoge weigeringsgraad en onderzoek van het risico op mishandeling wegens de humanitaire crisis in geval van terugkeer

De weigeringsgraad van Afghanen in België hoger dan het Europese gemiddelde

In 2022 bedroeg de weigeringsgraad in België van internationale bescherming bij asielzoekers uit Afghanistan 56%³⁴. Gemiddeld werd in de EU vorig jaar 47% van de beslissingen over internationale bescherming met betrekking tot Afghanen geweigerd. Bij 32% van de Europese beslissingen werd er evenwel een humanitaire status toegekend, die onzekerder en minder voordelig is dan internationale bescherming. Als de humanitaire statussen buiten beschouwing gelaten worden, is het gemiddelde percentage weigeringen in de 27 lidstaten 15%.

In 2022 springt op het niveau van de EU-27 in het oog dat Duitsland veruit de meeste beslissingen heeft genomen met betrekking tot Afghanen (46% van alle beslissingen in 2022). Frankrijk volgt op de tweede plaats (20%), gevolgd door Griekenland (9%), België (7%) en Italië (5%).

Beslissingen betreffende Afghaanse asielzoekers in de UE-27 in 2022

Sommige EU-27-landen kennen een *humanitaire status* toe aan personen die niet voldoen aan de criteria voor het verkrijgen van een vluchtelingenstatus of subsidiaire bescherming. In 2022 heeft Duitsland een groot aantal humanitaire statussen verleend aan Afghanen: 26.500 humanitaire statussen (69% van alle beslissingen) tegenover 8.540 vluchtelingenstatussen (22%), 1.905 subsidiaire beschermingen (5%) en 1.430 weigeringen van bescherming (4%). Andere EU-27-landen hebben deze status ook toegekend aan Afghanen, maar in mindere mate. Dat is vooral het geval in Zweden (130 humanitaire statussen, oftewel 8% van de beslissingen in dat land).

Weinig EU-27-landen kennen een humanitaire status toe. Als alle beslissingen samen worden beschouwd, inclusief het toekennen van een humanitaire status, voor de EU-27-landen die meer dan 1.000 beslissingen over Afghanen hebben uitgereikt in 2022, valt op dat België met 56% de hoogste weigeringsgraad heeft, gevolgd door Zweden (44%). In sommige landen is de weigeringsgraad van internationale bescherming voor Afghanen heel laag. Dat is het geval in Nederland en in Spanje (1%), in Italië en in Duitsland (4%) en in Oostenrijk (6%). In sommige landen is het percentage toekenningen van de vluchtelingenstatus aan Afghanen heel hoog, zoals in Spanje (96%), in Nederland (93%) en in Griekenland (85%). In Zweden (42%) leunt het percentage dicht bij dat van België (44%) aan, maar het percentage toekenningen van subsidiaire bescherming is er hoger (5%) en aangezien er ook humanitaire statussen werden uitgereikt (8%), is de weigeringsgraad er lager dan in België. Duitsland onderscheidt zich eveneens door een laag percentage toegekende vluchtelingenstatussen (22%), al gaat het in absolute cijfers om 8.540 vluchtelingenstatussen, oftewel het op een na hoogste cijfer in de EU-27, na de 11.585 vluchtelingenstatussen die in Frankrijk werden toegekend. In Duitsland wordt het percentage toegekende vluchtelingenstatussen evenwel aangevuld met een heel hoog percentage humanitaire statussen (69%) en 5% van de subsidiaire beschermingsstatussen, wat een van de laagste weigeringsgraden oplevert (4%).

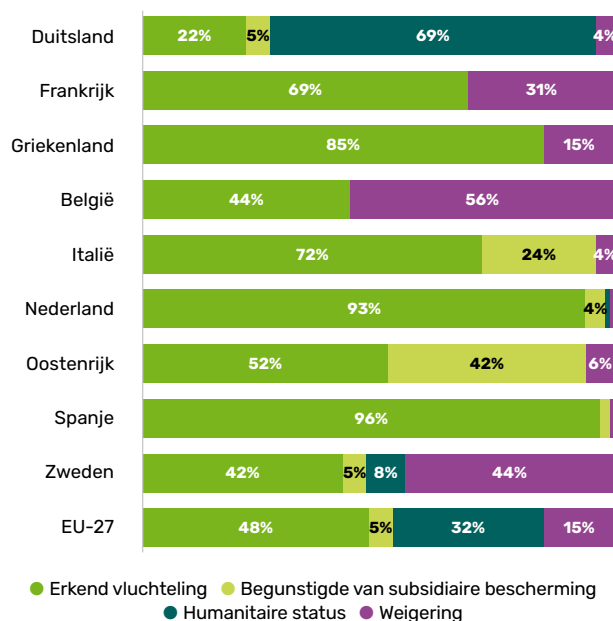
34 Dit percentage, berekend op basis van gegevens van Eurostat, verschilt lichtjes van het cijfer in het deel *Cijfers* van deze katern. Het percentage dat in het deel *Cijfers* wordt voorgesteld is berekend op basis van het aantal beslissingen over de *dossiers*, terwijl de gegevens van Eurostat betrekking hebben op de *personen* die een positieve of negatieve beslissing hebben ontvangen. De extractie van de gegevens gebeurde op 6 juli 2023 bij Eurostat.

Tot slot is er een vergelijking mogelijk van het percentage internationale beschermingsstatussen die in 2022 aan Afghanen werden toegekend en het percentage beschermingsstatussen die werden toegekend aan alle nationaliteiten samen (opnieuw voor de EU-27-landen die in 2022 meer dan 1.000 beslissingen inzake internationale bescherming aan Afghanen hebben afgegeven). Voor deze landen liggen de weigeringsgraden voor alle nationaliteiten samen veel hoger dan die voor Afghanen, met uitzondering van België, waar de weigeringsgraad voor Afghanen iets hoger ligt dan voor alle nationaliteiten samen. Het verschil is bijzonder groot in het geval van Spanje, Oostenrijk en Italië. Het valt ook op dat voor al deze landen het percentage toegekende vluchtelingenstatussen veel hoger is, behalve voor Duitsland en België. Duitsland heeft een hoog percentage humanitaire statussen toegekend aan Afghanen in vergelijking met alle nationaliteiten samen (69% voor Afghanen tegenover 15% gemiddeld). Duitsland kent dus relatief weinig internationale beschermingsstatussen toe aan Afghanen en de Duitse humanitaire status ("Duldung") biedt ook beperkte rechten. De Duitse praktijk heeft evenwel het voordeel dat er weinig Afghanen achterblijven zonder enige verblijfsstatus en zonder terugkeerverplichting, een verplichting die in de praktijk heel moeilijk of onmogelijk kan worden nageleefd. Uit deze cijfers blijkt dus dat België Afghaanse verzoekers om internationale bescherming geen speciale behandeling heeft gegeven. Dat in tegenstelling tot de andere EU-27-landen, die in 2022 meer dan 1.000 beslissingen aan Afghanen hebben afgegeven.

Welk onderzoek naar het risico op mensonterende behandeling voordat er een terugkeerbesluit naar Afghanistan wordt genomen?

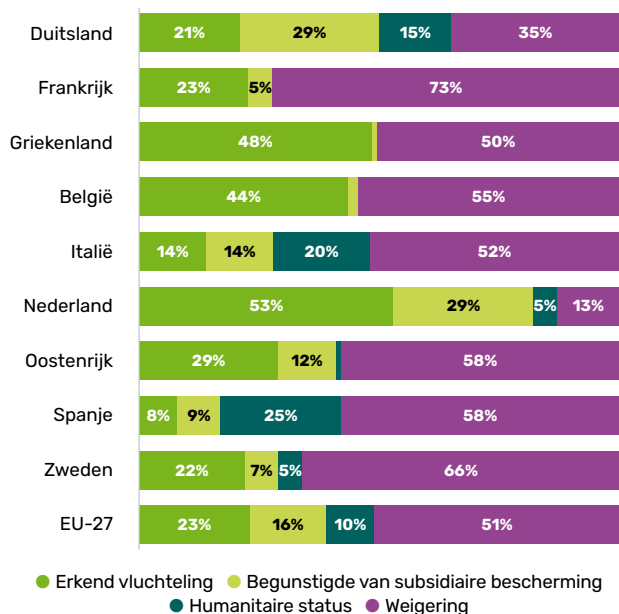
Volgens het Bureau voor de Coördinatie van Humanitaire Aangelegenheden van de Verenigde Naties heeft 55% van de Afghaanse bevolking in 2022 humanitaire hulp nodig, waarvan 9,3 miljoen personen in extreme nood zijn³⁵. Het aantal personen dat het risico loopt op acute voedselonzeekerheid wordt geraamd op ongeveer 20 miljoen, oftewel de helft van de bevolking van het land³⁶. Vormt het risico om niet in staat te zijn zich te voeden, een woning te vinden en te voorzien in basisbehoeften op het gebied van hygiëne als gevolg van de humanitaire crisis in Afghanistan op zichzelf een

Aandeel beslissingen inzake internationale bescherming betreffende Afghanen in 2022 voor de EU-27-landen met meer dan 1.000 beslissingen betreffende Afghanen in 2022

Bron: Eurostat

Aandeel beslissingen inzake internationale bescherming in 2022 voor alle nationaliteiten samen, voor de EU-27-landen met meer dan 1.000 beslissingen betreffende Afghanen in 2022

Bron: Eurostat

voldoende "ernstige schade" om in aanmerking te komen voor subsidiaire bescherming? In oktober 2022 heeft de RvV negatief geantwoord op deze vraag³⁷. Op basis van de rechtspraak van het HvJ³⁸ heeft de Raad

35 UNOCHA, geciteerd door de RvV nr. 278 654 van 12 oktober 2022, pp. 30-31.

36 Voor het eerste kwartaal van 2023 is van de 4,6 miljard dollar die nodig is om de crisis het hoofd te bieden maar 250 miljoen dollar aan internationale hulp ingezameld. Dat is amper 5,4%, waarmee 13 miljoen personen basisvoedselhulp kunnen krijgen, terwijl 9 miljoen personen geen enkele hulp krijgen. UNOCHA, *Afghanistan at highest risk of famine in 25 years as funding runs dry, situation report*, 12 april 2023.

37 RvV nr. 278 654 van 12 oktober 2022; RvV nr. 278 701 van 13 oktober 2022.

38 HvJ (GK) 18 december 2014, *M'Bodj t. Belgische staat*, C-542/13, §§ 35-36, 40.

geoordeeld dat de “onmenselijke behandeling” zoals bedoeld in artikel 48/4, lid 2, b) van de verblijfswet het gevolg moet zijn van een nalatigheid of een opzettelijke handeling van een *bepaalde actor* en gericht moet zijn tegen de betrokken persoon³⁹. Zonder de ernst van de socio-economische situatie in Afghanistan in twijfel te trekken, merkt de RvV op dat die het resultaat is van meerdere factoren: de voorafgaande precaire economische situatie, de ineenstorting van het banksysteem, de milieuomstandigheden (droogte en aardbevingen), het gewapende conflict en het aanhoudende geweld, bepaalde politieke beslissingen van de taliban en de houding van de internationale gemeenschap, waarbij de sancties tegen de taliban gevolgen hebben voor de bevolking. De RvV is van mening dat deze heel ernstige socio-economische situatie niet onder het toepassingsgebied van subsidiaire bescherming valt.

In lijn met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens⁴⁰ benadrukt de RvV evenwel dat een dergelijke precaire socio-economische en humanitaire situatie kan leiden tot een vernederende behandeling die verboden is door artikel 3 van het EVRM. Volgens de RvV zijn het niet de asielinstanties (CGVS of RvV) die dat risico moeten onderzoeken, maar wel DVZ, en dat moet grondig gebeuren vooraleer er een bevel om het grondgebied te verlaten (BGV) wordt uitgevaardigd. Na een bevrozing van de terugkeerbesluiten naar Afghanistan ten gevolge van de machtsovername door de taliban in augustus 2021 verklaarde DVZ in maart 2022 dat de goedkeuring van BGV's naar Afghanistan “geval per geval” zou plaatsvinden, afhankelijk van de beslissingen van het CGVS of de RvV. In november 2022 gaf DVZ te kennen dat een individuele beoordeling van het risico op een schending van artikel 3 werd uitgevoerd door de dienst die verantwoordelijk is voor de uitreiking van BGV's⁴¹. Een BGV van 6 december 2022 in een dossier waarvan Myria op de hoogte was herinnert aan de weigering van subsidiaire bescherming en het uitzonderlijke karakter van de schending van artikel 3 van het EVRM vanwege een ernstige humanitaire situatie. Het wordt met name als volgt gemotiveerd: “Er dient opgemerkt te worden dat de individuele omstandigheden van de betrokkene geen beletsel lijken te vormen voor zijn verwijdering. De betrokkene is namelijk een jongeman die een van de talen van het land spreekt, opgegroeid

is en naar school is gegaan in Afghanistan, blijk heeft gegeven van autonomie en zelfredzaamheid door naar Europa te reizen, naar eigen zeggen een familiaal netwerk heeft in het land dat hem kan steunen, en over financiële middelen lijkt te beschikken⁴².

Het ontbreken van een analyse van het risico op slechte behandeling enkel vanwege de humanitaire situatie in Afghanistan door de asieldiensten betekent dat DVZ dit risico ernstig moet onderzoeken alvorens een eventueel BGV goed te keuren en uit te voeren. Volgens Myria betekent dit dat de persoon alle relevante elementen moet kunnen doen gelden en dat ze grondig worden onderzocht en dat uit dit onderzoek een omstandige en niet-stereotiepe motivering moet voortvloeien. Myria benadrukt al een aantal jaren de noodzaak van wettelijke en procedurele waarborgen om ervoor te zorgen dat het reële en actuele risico op slechte behandeling systematisch wordt onderzocht vooraleer er een terugkeerbesluit wordt uitgereikt, in overeenstemming met het beginsel van *non-refoulement*⁴³.

Sinds februari 2022 beveelt UNHCR de staten aan om geen gedwongen terugkeer naar Afghanistan uit te voeren, ook niet van uitgewezen asielzoekers⁴⁴. Dat standpunt werd duidelijk herbevestigd in 2023⁴⁵, waarbij UNHCR benadrukte dat de acties ter ondersteuning van eventuele vrijwillige terugkeeroperaties niet konden worden geïnterpreteerd als een beoordeling van de veiligheidssituatie. Voorts heeft de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) vrijwillige terugkeeroperaties naar dat land opgeschort sinds augustus 2021. Na een nieuwe evaluatie van de situatie in het voorjaar van 2023, in samenwerking met IOM-collega's en andere VN-organisaties die in Afghanistan aanwezig zijn, is de IOM tot de conclusie gekomen dat het niet mogelijk was om de vrijwillige terugkeeroperaties op een veilige en duurzame manier te hervatten. De situatie maakt het om verschillende redenen onmogelijk (humanitaire crisis, onveiligheid, beperkingen van vrouwenrechten, waaronder een verbod voor vrouwen om voor de Verenigde Naties te werken, ...). In juni 2023 voorspelde de IOM dat de situatie zich in het beste geval zou kunnen stabiliseren en dat deze waarschijnlijk verder zou verslechteren⁴⁶.

39 Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer armoede wordt veroorzaakt door gedwongen uitzetting uit een stad of woning (Zie EUAA, *Country Guidance Afghanistan*, januari 2023, p. 111).

40 EHRM (GK), 21 januari 2011, *M.S.S. t. België en Griekenland*, § 249-254; EHRM, 28 juni 2011, *Sufi en Elmi t. het Verenigd Koninkrijk*, § 278-283.

41 Myria, *Contactvergadering Internationale bescherming, 15 september 2021*, p. 13; *Contactvergadering Internationale bescherming, 23 maart 2022*, pp. 19-20; *Contactvergadering Internationale bescherming, november 2022*, pp. 10-11.

42 Bijlage 13septies, 6 december 2022, meegedeeld in het kader van de permanenties van Myria.

43 Myria, *Nota over het eindverslag van de Commissie voor de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van de vreemdelingen (Commissie-Bossuyt)*, november 2021, pp. 10-13.

44 UNHCR, *UNHCR Guidance Note on the International Protection Needs of People Fleeing Afghanistan*, februari 2022.

45 UNHCR, *UNHCR Guidance Note on the International Protection Needs of People Fleeing Afghanistan (Update I)*, februari 2023.

46 Myria, *Contactvergadering Internationale bescherming, 21 juni 2023*.

In september 2020 beloofde de regering een “oplossing” te zoeken voor de “zeer beperkte groep mensen die buiten hun wil om, en ook niet vrijwillig, [niet] kunnen terugkeren naar hun land van herkomst”⁴⁷. Gezien de humanitaire situatie enerzijds en de praktische obstakels voor terugkeer anderzijds roept Myria op tot een diepgaande reflectie rond de situatie van veel Afghanen van wie het verzoek om internationale bescherming

werd afgewezen, die zich in een irreguliere situatie bevinden en die *de facto* niet van het grondgebied verwijderd kunnen worden, minstens tijdelijk en voor een periode die moeilijk in te schatten is. Myria dringt erop aan om in het toekomstige Migratiewetboek een specifieke verblijfsstatus te creëren voor de categorieën onverwijderbare personen, en heeft daarrond concrete voorstellen gedaan⁴⁸.

AANBEVELINGEN

Myria beveelt aan om:

- wettelijke en procedurele waarborgen in te voeren om ervoor te zorgen dat het reële en actuele risico op slechte behandeling systematisch wordt onderzocht vooraleer er een terugkeerbesluit wordt uitgereikt, in overeenstemming met het beginsel van *non-refoulement*;
- een diepgaande reflectie te houden rond de situatie van veel Afghanen van wie het verzoek om internationale bescherming werd afgewezen, die zich in een irreguliere situatie bevinden en die *de facto* niet van het grondgebied verwijderd kunnen worden;
- een specifieke verblijfsstatus te creëren voor onverwijderbare personen.

47 Regeerakkoord, 30 september 2020, p. 96.

48 Myria, *Bijdrage Voorbereidingen voor het Migratiewetboek*, 2021, pp. 84-90.

Een langdurige opvangcrisis: de waardigheid van de asielzoekers en de rechtsstaat in het gedrang

Rechterlijke beslissingen die niet worden nageleefd, voorlopige maatregelen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Gedurende heel 2022 en het eerste deel van 2023 zijn de Belgische autoriteiten er nog altijd niet in geslaagd om opvang te bieden aan alle asielzoekers die daar recht op hebben.

In december 2022 heeft Myria in een nota, die mee ondertekend werd door het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens, de federale Ombudsman, de Délégué général aux droits de l'enfant en de Kinderrechtencommissaris, aan de alarmbel getrokken (zie verder).

In maart 2023 waren er – gerekend vanaf januari 2022 – meer dan 7.000 rechtsvorderingen ingesteld door asielzoekers om de opvang te krijgen waar ze recht op hebben. Deze procedures verstoren de werking van de betrokken rechtbanken. Volgens het arbeidshof van Brussel heeft Fedasil een fout gemaakt door een asielzoeker te dwingen een gerechtelijke procedure aan te spannen om de opvang te verkrijgen waarop hij wettelijk recht heeft, zonder dat recht in twijfel te trekken. Volgens het hof gaat het om een misbruik van procedure door Fedasil, dat een boete van 2.500 euro opgelegd heeft gekregen, het wettelijke maximumbedrag.⁴⁹ Vanaf 31 oktober 2022 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens voorlopige maatregelen bevolen aan België om een einde te maken aan de behandeling die *a priori* vernederend wordt geacht door het gebrek aan opvang voor alleenstaande mannen die asiel hebben aangevraagd⁵⁰. Op 18 juli werd België door het Hof ten gronde veroordeeld (zie kader).

België veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

In het kader van de opvangcrisis werd de Belgische Staat op 18 juli 2023 in de zaak *Camara t. België*⁵¹ ten gronde veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens voor een schending van het recht op een eerlijk proces (artikel 6 EVRM). Eerder ging het Hof in het kader van de opvangcrisis al honderden keren over tot voorlopige maatregelen.

Abdoulaya Camara vroeg in juli 2022 internationale bescherming. Hij had recht op opvang, maar kreeg geen opvangplaats. Hij stapte naar de arbeidsrechtbank, die de Belgische Staat in juli 2022 – op straffe van een dwangsom – oplegde om in opvang te voorzien. Het duurde tot 4 november 2022 vooraleer mijnheer Camara een opvangplaats kreeg.

Het Hof stelt dat het niet gaat om een geïsoleerd geval, maar om een “systemisch falen van de Belgische autoriteiten om definitieve rechterlijke beslissingen over de opvang van verzoekers om internationale bescherming uit te voeren” (§ 118). Het Hof erkent daarbij de moeilijke situatie waarin de Belgische Staat zich bevindt en de inspanningen die al geleverd zijn, maar kan de termijn die de Belgische Staat daarvoor nodig had niet als redelijk beschouwen, en dat in een rechterlijke beslissing die beoogt om de menselijke waardigheid te beschermen (§ 119).

Het Hof oordeelt dat de Belgische autoriteiten niet alleen hebben getalmd, maar op manifeste wijze hebben geweigerd om gevolg te geven aan de bevelen van de nationale rechter, waardoor zij de essentie zelf van het door artikel 6 EVRM beschermde recht op een eerlijk proces hebben ondermijnd (§ 121).

49 AR Brussel, 28 maart 2023, rolnr. 2022/CB/15. De boete is gebaseerd op artikel 780bis van het Gerechtelijk Wetboek.

50 EHRM, voorlopige maatregel van 31 oktober 2022, *Camara t. België*, verzoek nr. 49255/22; *Al-Shujaa en 142 anderen t. België*, verzoek nr. 52208/22; *Msallem en 147 anderen t. België*, verzoek nr. 48987/22; *Reazei Shayan en 189 anderen t. België*, verzoek nr. 49464/22; *Almassri en 121 anderen t. België*, verzoek nr. 49424/22.

51 EHRM, 18 juli 2023, *Camara t. België*, 49255/22.

In februari 2023 heeft een Nederlandse rechtbank beslist om een beslissing tot Dublinoverdracht aan België op te schorten, gezien de crisissituatie in de opvang. De Nederlandse autoriteiten mogen geen asielzoekers terugsturen naar België zonder van de Belgische autoriteiten individuele garanties te krijgen dat de overgedragen personen een opvangplaats zullen hebben, op straffe van onmenselijke of vernederende behandeling die door de Europese wetgeving is verboden⁵².

Volgens de opvangwet hebben asielzoekers geen recht op bijstand van het OCMW, maar alleen op materiële bijstand die door Fedasil en diens partners wordt verleend in de speciaal daarvoor bestemde opvangvoorziening, ingeschreven onder "code 207" van het wachtregister. De wet laat Fedasil evenwel toe om geen code 207 toe te kennen wegens "bijzondere omstandigheden", waardoor de asielzoeker sociale bijstand van het OCMW kan krijgen. Het is algemeen bekend dat de verzaaging van het opvangnetwerk een "bijzondere omstandigheid" is die dat mogelijk maakt. In twee gevallen heeft de arbeidsrechtbank van Brussel, zowel de Franstalige⁵³ als de Nederlandstalige⁵⁴, geoordeeld dat Fedasil de verzoeker binnen 48 uur een opvangplaats moest aanbieden en dat, indien dat niet gebeurde, de gerechtelijke beslissing gold als een beslissing om geen code 207 toe te kennen die toelaat om OCMW-bijstand te verkrijgen. Het Hof oordeelt dat de dwangsommen die aan Fedasil werden opgelegd niet volstaan om de terbeschikkingstelling van een opvangplaats te garanderen. Deze materiële bijstand in de vorm van opvang blijft het hoofddoel voor de persoon, maar als dat niet lukt, kan hij of zij niet zonder bijstand blijven: er moet dus OCMW-bijstand worden geboden, die subsidiair is, zolang er geen opvangplaats wordt toegelaten. In de praktijk hebben maar weinig mensen op deze manier hulp gekregen van het OCMW en de doeltreffendheid van deze hulp vereist overleg tussen het OCMW, Fedasil en de POD Maatschappelijke Integratie⁵⁵.

De crisis ondermijnt ook de rechten van de asielzoekers die opvang genieten, inclusief kwetsbare asielzoekers

De crisis schendt niet alleen de rechten van de personen zonder opvang, maar vergroot ook de kwetsbaarheid van de personen die opvang genieten door de verzaaging van het netwerk, inclusief de kwetsbare profielen.

Een melding uitgelicht

Meneer B., een homoseksuel, werd verkracht in een opvangcentrum en moest naar de rechtbank om een overplaatsing te krijgen naar een plek die aangepast is aan zijn kwetsbaarheid

Myria werd geattendeerd op de situatie van de heer B. Na slechte ervaringen in Frankrijk en Duitsland vroeg de heer B. asiel aan in België op basis van de angst die hij heeft in geval van terugkeer naar zijn land van herkomst in Noord-Afrika vanwege zijn homoseksualiteit. In juli 2022 werd hij in een gemeenschapscentrum geplaatst, waar hij werd lastiggevallen door andere bewoners vanwege zijn seksuele geaardheid. In een verklaring van 14 juli 2022 stelde de arts die hem had onderzocht een posttraumatische stressstoornis met zelfmoordneigingen vast en raadde hij aan om hem in een aangepast centrum te plaatsen, indien mogelijk in een eenpersoonskamer. Het centrum gaf geen gevolg aan dat verzoek van de arts. Op 4 augustus schreef een maatschappelijk werker van een vzw die werd geraadpleegd door de heer B. een brief aan het centrum, waarin stond dat het leven in het centrum "gevaarlijk was voor de lichamelijke en geestelijke integriteit van de heer B." en waarin passende huisvesting in een kleine gemeenschap of in een zelfstandige woning werd gevraagd. De volgende dag, op 5 augustus, werd de heer B. verkracht in de gemeenschappelijke douches van het centrum. Hij diende een klacht in bij de politie en vroeg een overplaatsing naar een individuele plaats in een lokaal opvanginitiatief (LOI). Op 8 augustus besloot Fedasil hem over te plaatsen naar een ander collectief centrum. Het personeel van dat nieuwe centrum was van mening dat het niet geschikt was voor de heer B. en verzocht om zijn overplaatsing naar een LOI. In afwachting kon hij twee dagen bij kennissen verblijven zonder zijn recht op opvang te verliezen. Nadat Fedasil een plaats in een LOI had geweigerd, werd de heer B. dakloos en werd hij opgenomen in het ziekenhuis vanwege een paniekaanval.

52 Rechtbank van eerste aanleg van Den Haag, 20 februari 2023, zaak nr. NL23.382, "Rechtbank eerste aanleg Den Haag (Nederland): interstatelijk vertrouwensbeginsel voor Dublin-asieloverdracht naar België in vraag omwille van opvangcrisis".

53 AR Brussel, 28 september 2022, rolnr. 2022/KB/14.

54 AR Brussel, 20 december 2022, rolnr. 2022/KB/23.

55 Myria, Verslag Contactvergadering Internationale bescherming, januari 2023, pp. 48-49.

Zijn advocaat maakte de zaak aanhangig bij de arbeidsrechtbank van Brussel,⁵⁶ die oordeelde dat de beslissing van Fedasil om hem over te plaatsen naar een nieuw collectief centrum op geen enkele manier rekening hield met de kwetsbaarheid van de verzoeker: er werd geen melding gemaakt van zijn mentale kwetsbaarheid, noch van het seksueel geweld – vastgesteld door een arts – waarvan hij verklaarde het slachtoffer te zijn. De rechtbank veroordeelde Fedasil tot de toewijzing van een aangepaste opvangplaats aan de heer B., hetzij in een middelgroot opvangcentrum, hetzij in een klein LOI, of een hotel of een andere aangepaste instelling, op straffe van een dwangsom van 100 euro per dag vertraging.

Deze situatie illustreert op dramatische wijze dat opvang aangepast aan de behoeften van een heel kwetsbare persoon, wat een recht is waarin de wet voorziet, alleen kon worden gewaarborgd door de tussenkomst van de arbeidsrechtbank.

Mensenrechteninstellingen trekken aan de alarmbel over de opvangcrisis

Myria, het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens, de federale Ombudsman, de Kinderrechtencommissaris en de Délégué général aux droits de l'enfant publiceerden in december 2022 een gezamenlijke nota waarin ze hun grote bezorgdheid uitten over de opvangcrisis voor asielzoekers in België, en een reeks aanbevelingen

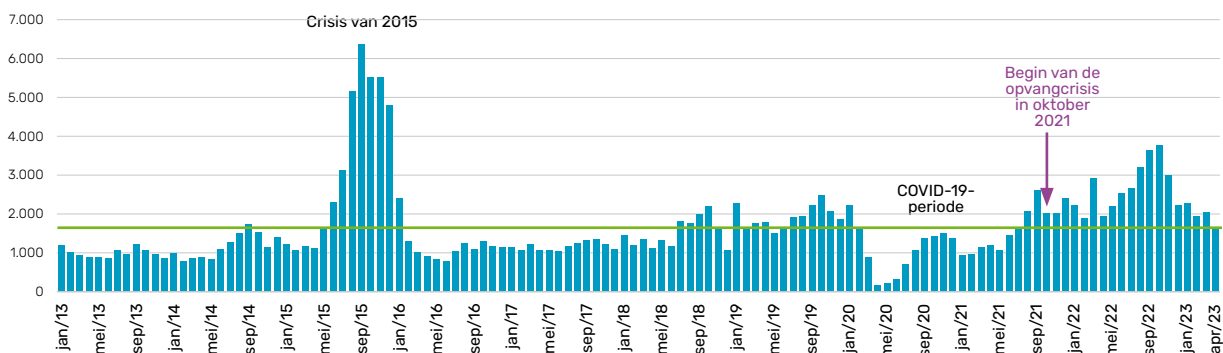
formuleerden. Myria herneemt hier een reeks punten uit de nota, met enkele geactualiseerde cijfers.

1. **Een aanslag op de menselijke waardigheid die al sinds oktober 2021 aan de gang is.** Het is intussen genoegzaam bekend: heel wat asielzoekers die hun verzoek om internationale bescherming willen laten registreren krijgen geen opvangplaats. In het bijzonder alleenstaande mannen zijn hierdoor getroffen en moeten noodgedwongen maandenlang op straat verblijven. Ze leven in onveilige, onhygiënische en mensonterende toestanden, zonder toegang tot basisvoorzieningen. De Belgische en de Europese wetgeving worden daarbij met voeten getreden.

Rechterlijke beslissingen worden niet gerespecteerd. Mensen moeten meer en meer hun opvang afdwingen voor de rechter, terwijl zij daar in principe recht op hebben zodra ze een asielaanvraag doen. De rechterlijke beslissingen worden bovendien vaak niet gerespecteerd.

2. **Een groot aantal asielzoekers ontslaat de overheden niet van hun verplichtingen om asielzoekers waardige opvang te bieden,** zo stelt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens⁵⁷.

3. **Het opvangsysteem moet meer solide zijn om fluctuaties op te vangen die eigen zijn aan de asielrealiteit.** In oktober 2021 was een – toen – beperkte stijging van het aantal asielzoekers voldoende om de opvangcrisis te doen losbreken. Het opvangnetwerk was volledig verzadigd, terwijl het maandelijkse aantal asielverzoeken op dat moment 'nog maar' drie maanden bovengemiddeld was. Dat was nog maanden voor de Oekraïne-crisis uitbrak.

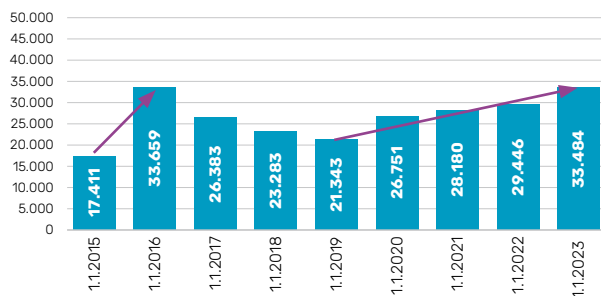
56 AR Brussel, 18 augustus 2022, rolnr. 22/3209/K.

57 Op 24 mei 2023 waren er nog 312 hangende voorlopige maatregelen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens tegen België. Het Hof heeft beslist om 1.350 voorlopige maatregelen, die tussen oktober 2022 en april 2023 waren uitgevaardigd, in te trekken omdat de verzoekers in de tussentijd waren ondergebracht of geen contact meer hadden met hun advocaat. Aangezien er geen enkel verzoekschrift ten gronde ingediend werd, werden deze 1.350 zaken van de rol geschrapt (EHRM, *Radiation du rôle et levée des mesures provisoires indiquées dans 1.350 affaires incomplètes de demandeurs d'asile en Belgique*, Persbericht, 1 juni 2023). Deze zaken zullen niet leiden tot een formele veroordeling van België door het Hof. Volgens Myria bestaat er evenwel geen twijfel over dat het feit dat deze 1.350 personen enkele weken of maanden niet zijn opgevangen een vernederende behandeling is en daarom een schending van artikel 3 van het EVRM.

Bovendien moet er worden vastgesteld dat België de voorbije jaren als het ware van de ene opvangcrisis in de andere "sukkelde".

4. Er werden de voorbije jaren heel wat extra opvangplaatsen gecreëerd maar er was geen spectaculaire uitbreiding van de capaciteit op erg korte termijn zoals in 2015.

Evolutie van de opvangcapaciteit van Fedasil: aantal beschikbare opvangplaatsen telkens op 1 januari van het jaar, 2015-2023

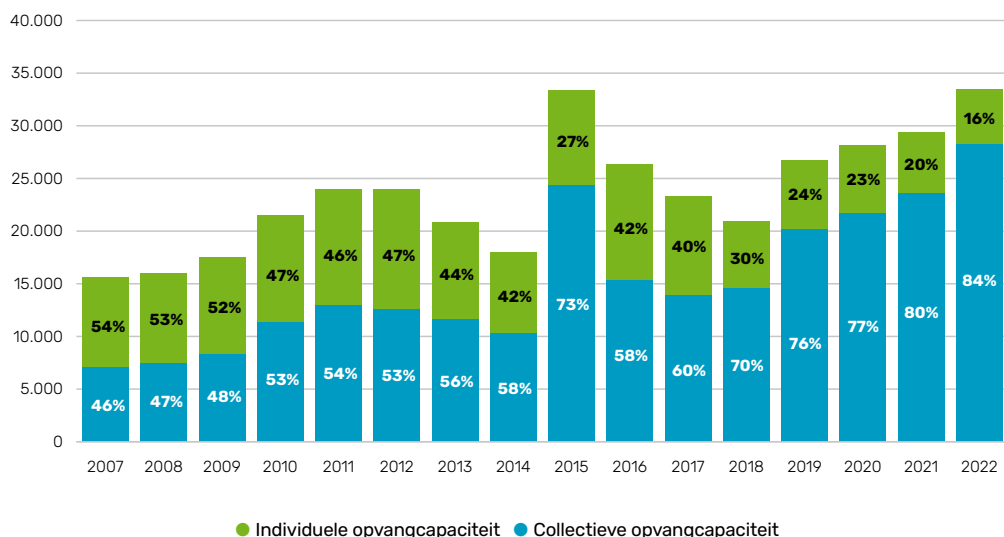

Het opvangnetwerk telde bij het begin van de opvangcrisis al een relatief groot aantal plaatsen. Het aantal benodigde opvangplaatsen wordt dan ook niet alleen bepaald door het aantal aankomsten, maar ook door de duur van de procedure.

5. Een langdurig verblijf in collectieve opvangstructuren is problematisch. Individuele opvangplaatsen bieden een betere garantie voor de menselijke waardigheid. Vandaag moet het de hoogste prioriteit zijn om het recht op opvang opnieuw te garanderen. Tegelijk is het van belang om te wijzen op de gevolgen van een langdurig verblijf in collectieve opvangstructuren, en te wijzen op het onevenwicht tussen collectieve en individuele opvang. Het opvangnetwerk telde immers nooit zo weinig individuele plaatsen als eind 2022 (zie grafiek). Individuele opvang biedt nochtans een betere garantie voor de menselijke waardigheid en het recht op een privé- en gezinsleven van asielzoekers (en is bovendien minder duur volgens het Rekenhof).

Na de afwikkeling van de crisis van 2015 besliste de toenmalige regering om een groot aantal opvangplaatsen te laten sluiten, waarbij er ook veel individuele plaatsen werden geschrapt. Het gaat daarbij om appartementen of huizen die tijdelijk ter beschikking worden gesteld door OCMW's in de vorm van Lokale Opvanginitiatieven (LOI's). Het schrappen van deze plaatsen heeft geleid tot een verlies van expertise en vertrouwensrelaties die in de loop van vele jaren waren opgebouwd met sommige gemeenten.

Evolutie van de individuele en collectieve opvangcapaciteit van Fedasil en diens partners in België, 2007-2022, telkens op het einde van het jaar⁵⁸

⁵⁸ De opvangstructuren van de eerste fase (aanmeldcentrum, observatie- en oriëntatiecentrum voor NBMV's, noodopvangcentrum, open terugkeerplaatsen, ...) zijn opgenomen in de collectieve opvangcapaciteit.

AANBEVELINGEN

In een gezamenlijke nota van december 2022 heeft Myria samen met vier andere mensenrechteninstellingen de federale regering opgeroepen om alle nodige maatregelen te nemen om de humanitaire crisis aan te pakken, haar (internationale) verplichtingen na te komen, en ook op langere termijn maatregelen te nemen.

1. **Organiseer (nood)opvang, in overleg met de andere overheden**, zodat niemand op straat hoeft te slapen;
2. Voorzie in **de nodige administratieve capaciteit en flexibiliteit om alle asielaanvragen onmiddellijk te registreren en dat in meer menselijke omstandigheden**. Dat kan naar het model dat bestaat voor aanvragers van tijdelijke bescherming die Oekraïne ontvlucht zijn;
3. Doe bij de registratie meteen een eerste screening van de kwetsbaarheden van de betrokken personen om de **meest kwetsbaren bij voorrang (aangepaste) opvang** te kunnen bieden;
4. Werk daarnaast aan **langetermijnoplossingen**, waaronder een solide opvangsysteem, dat zich kan aanpassen aan de schommelingen die inherent zijn aan de asielrealiteit;
 - Respecteer een **redelijke behandelingsduur** van asioldossiers en werk achterstanden weg;
 - Bouw **voldoende buffercapaciteit** (snel activeerbare plaatsen) uit buiten crisismomenten, en sluit niet te snel plaatsen;
 - Investeer in **individuele opvangplaatsen**, ook om een langdurig verblijf in collectieve opvang te vermijden.

In september 2023 hebben acht mensenrechteninstellingen in een gezamenlijke brief gericht aan de Speciale Rapporteurs van de Verenigde Naties, de Europese Commissie, de Mensenrechtencommissaris

en de Speciale Gezant voor Asiel en Migratie van de Raad van Europa aandacht gevraagd voor de zorgwekkende situatie in België.

Meer weten?

- Myria, het FIRM, de federale Ombudsman, het Kinderrechtencommissariaat, de Délégué général aux droits de l'enfant, *Federale regering faalt in de aanpak van de opvangcrisis: humanitaire crisis en rechtsstaat aangetast*, gemeenschappelijke nota en aanbevelingen, december 2022.
- Myria, het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens (FIRM), de federale Ombudsman, Unia, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, het Kinderrechtencommissariaat, de Délégué général aux droits de l'enfant en het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede,
 - Mensenrechten, ook voor alleenstaande mannelijke asielzoekers, 8 september 2023.
 - Mensenrechteninstellingen nodigen Europa en de Verenigde Naties uit om mensenrechtenschendingen te onderzoeken, 2 oktober 2023.

Take aways

Sterke stijging van het aantal personen dat een **eerste asielverzoek** indient in 2022 vergeleken met de voorgaande jaren, maar zonder het niveau van 2015 te bereiken (32.200 personen hebben een eerste verzoek om internationale bescherming ingediend in 2022, tegenover 39.000 in 2015).

Van de 880.000 personen die een eerste verzoek om internationale bescherming hebben ingediend in de EU-27 heeft **4%** dat in België gedaan.

In 2022 waren er 3.853 asielaanvragen van personen die verklaarden **niet-begeleide minderjarigen** te zijn, **een sterke stijging** sinds 2017. Dat is bijna hetzelfde aantal als in 2015.

Het aantal toekenningen van internationale bescherming in België stijgt licht tussen 2021 en 2022 (+12%), terwijl het aantal **weigeringen sterker stijgt** (+38%).

In 2022 werden er in België ongeveer **4.500 weigeringen** van verblijf in het kader van **de Dublin-verordening** geregistreerd, het hoogste aantal ooit.

In 2022 bedraagt de weigeringsgraad van asielzoekers uit Afghanistan **56% in België**, terwijl die gemiddeld **47%** bedraagt **in de EU** (15% als de humanitaire statussen buiten beschouwing worden gelaten).

In 2022 werd er in België **tijdelijke bescherming** verleend aan iets meer dan **63.000** personen uit Oekraïne, oftewel **1,5%** van het totaal binnen de EU-27.

Het arsenaal aan **genomen maatregelen**, het aantal betrokken actoren en de omvang van de middelen die werden ingezet **voor de opvang van begunstigen van tijdelijke bescherming die Oekraïne zijn ontvlucht** werden niet ingezet om **de opvangcrisis van asielzoekers die uit andere landen vluchten** op te lossen, die op hetzelfde moment woedde en nog altijd voortduurt.

Er was ook een **contrast in het discours van de autoriteiten** ten aanzien van deze twee groepen.

Aan meerdere **gezinsleden van Oekraïners die niet de Oekraïense nationaliteit hebben** is tijdelijke bescherming geweigerd omdat hun Oekraïense echtgeno(o)t(e) niet aanwezig was in België en ze niet konden aantonen dat het huwelijk nog altijd bestond. Deze voorwaarden komen niet voor in de Europese wetgeving en zijn door de RvV onwettig verklaard.

AANBEVELING

Myria beveelt aan om **de goede praktijken** die werden ingevoerd voor de personen die Oekraïne zijn ontvlucht toe **te passen voor alle asielzoekers** en om een **inclusief taalgebruik** te hanteren voor **alle mensen die bescherming zoeken**.

AANBEVELING

Myria beveelt aan dat gezinsleden van Oekraïners die niet de Oekraïense nationaliteit hebben worden behandeld als **volwaardige begunstigen van tijdelijke bescherming**, waarbij uitsluitend de toekenningscriteria zoals gedefinieerd in het besluit van de Raad van 4 maart 2022 worden toegepast.

Wanneer een Afghaan een verzoek om internationale bescherming indient, analyseren het CGVS en de RvV niet het risico op slechte behandeling vanwege de kritieke humanitaire situatie in Afghanistan. Dat is de bevoegdheid van DVZ alvorens een terugkeerbesluit te nemen.

Myria pleit voor een diepgaande reflectie rond de situatie van veel Afghanen van wie het verzoek om internationale bescherming werd afgewezen, die zich in een irreguliere situatie bevinden en die *de facto* niet van het grondgebied verwijderd kunnen worden.

Myria herhaalt zijn aanbeveling om wettelijke en procedurele waarborgen in te voeren om een systematisch en geïndividualiseerd onderzoek door DVZ van het risico op slechte behandeling in geval van terugkeer te garanderen, en om in een echte verblijfsstatus te voorzien voor onverwijderbare personen.

Myria, het Federaal Migratiecentrum, is een onafhankelijke openbare instelling. Het analyseert migratie, verdedigt de rechten van vreemdelingen en strijdt tegen mensenhandel en mensensmokkel. Myria komt op voor een overheidsbeleid dat steunt op feitenkennis en respect voor de mensenrechten.

Het verslag *Migratie in cijfers en in rechten* informeert elk jaar over de actualiteit van de migratiestromen en het eerbiedigen van de grondrechten van vreemdelingen.

Myria
Victor Hortaplein 40 • 1060 Brussel
T +32 (0)2 212 30 00
myria@myria.be

www.myria.be

 @MyriaBe

 www.facebook.com/MyriaBe

 www.linkedin.com/company/myria-federal-migration-centre

Federaal Migratiecentrum